

BRUGSE POORTLUIZENGEVECHT GENT | BEPERKTE STUDIEOPDRACHT
OPEN OPROEP 2004

santermans+cielen architecten | 08 03 2004

BEPERKTE STUDIEOPDRACHT
BRUGSE POORT GENT | LUIZENGEVECHT
Open Oproep 2004

santermans+cielen architecten
Luk Santermans, Jochen Cielen, in samenwerking met,

Bureau Bouwtechniek voor Architectuur
Erik Dewulf , architect
Thomas Janssens, landschapsarchitect

santermans+cielen architecten
Lange Koepoortstraat 49/2
2000 Antwerpen
03 231 49 63
sc-a@pi.be

I UITGANGSPUNTEN

INTENTIES
STEDENBOUWKUNDIGE UITGANGSPUNTEN

OMKADERING
ZUURSTOF VOOR DE 'BRUGSE POORT'
ANALYSE AAN DE HAND VAN SPACE SYNTAX
SITUERING
SITUERING 'LUIZENGEVECHT'
SURVEY
BESTAANDE VERBINDINGEN
BESTAANDE GROENSTRUCTUUR
PROBLEEMSTELLING
PROGRAMMAPUNTEN

ARCHITECTURALE UITGANGSPUNTEN
SCHEMA'S
OMGEVINGSBEELDEN
INPLANTINGSPLAN
DE WOONEENHEDEN
MATERIAALGEBRUIK
TECHNIEKEN
SIMULATIETABEL

II PLANNEN | SNEDES | GEVELS

III PERSPECTIEVEN

IV DE PUBLIEK RUIMTE | HET PARK

I PROGRAMMA PUBLIEKE RUIMTE
II AANPAK
ONDERZOEK DOOR MIDDEL VAN SPACE SYNTAX
VOORSTEL
III ONTWERP
OVERKOEPELENDE STRUCTUUR
PUBLIEKE RUIMTE
IV MATERIAALVERDUIDELIJKING
V SFEERBEELDEN

V PROCESPLANNING

VI TEAMSAMENSTELLING

VII BIJLAGEN

I UITGANGSPUNTEN

INTENTIES

Landschappelijke kwaliteit is vandaag uiterst zeldzaam in Vlaanderen. Het buitengebeuren dient goede ontspanningsmogelijkheden aan opgroeiende kinderen te bieden, een centrale plek kan als ontmoetingsplaats voor jong en oud fungeren. Het gemeenschappelijke wordt in onze visie vooropgesteld, de architectuur staat in dienst van de vormgeving van de openbare ruimte.

De doelstelling om betaalbare appartementen te bouwen met voldoende licht, ruimte en groen in een stad, blijft een zeer valabel uitgangspunt. De zorgvuldig afgewogen verhoudingen tussen gebouwde volumes en open ruimte, is een evidente kwaliteit die in de appartementsbouw nog zelden gerealiseerd wordt.

Het optimaliseren van het programma van eisen vraagt een goede communicatie en samenwerking tussen bouwheer, architect en overheidsinstanties. De hier voorliggende studie verwoordt een mogelijke visie van ons team, het is geen voorontwerp. Daarvoor ontbreken er tot nu toe enkele onmisbare schakels in het ontwerpproces.

Desalniettemin probeerden we om binnen de gegeven opgave een sterk voorstel te ontwikkelen.

STEDENBOUWKUNDIGE UITGANGSPUNTEN

OMKADERING

ZUURSTOF VOOR DE 'BRUGSE POORT'?

De westelijke hoek van Gent kent een zeer hoge woningdichtheid en bestaat overwegend uit ééngezinwoningen in gesloten bebouwing. De wijk maakt onderdeel uit van de zogenaamde 19°-eeuwse gordel rond Gent: een zone die in recordtempo ontstond na de afschaffing van de octrooirechten in 1860, waardoor vele fabrieken, met in hun zog een massa arbeiderswoningen zich buiten de voormalige vestingswerken rond de stad konden gaan vestigen.

De arbeiders werden veelal gehuisvest in kleine beluiken met minimale voorzieningen waardoor de leefkwaliteit in de wijk met recht schrijnend kan genoemd worden. Van de voormalige cités werden in de loop der jaren reeds grote aantallen gesaneerd of verwijderd, maar algemeen heeft het gebied de uitstraling en structuur behouden die ze aan het einde van de 19°-eeuw meekreeg.

Waren de concentraties aan beluiken en arbeiderswoningen rond de grote fabrieken reeds de oorzaak van een sociale malaise, dan betekenden de toenemende suburbanisatie en stadsvlucht in de twintigste eeuw een even groot struikelblok voor de enigszins verbeterde woonomstandigheden. De stad liep leeg, en ook de dense arbeidersbuurten in de wijk werden als onaantrekkelijk bevonden door jonge gezinnen met kinderen. Op deze wijze belandde de buurt al snel in een neerwaartse spiraal van verval. De plaats van de stadsvluchters werd ingenomen door zij die een verhuis niet konden bekostigen, waardoor een éénzijdig bevolkingsprofiel ontstond van kansarmen, migranten, bejaarden, alleenstaanden,...

Met andere woorden dat gedeelte van de bevolking dat zijn stem niet kan verheffen en zich laat meedrijven op de stroom van de gebeurtenissen.

Tengevolge van de afnemende financiële draagkracht van de inwoners kreeg tenslotte ook de handel en middenstand het moeilijk waardoor uiteindelijk ook zij langzaam de buurten gingen verlaten. Huurwoningen werden niet onderhouden, waardoor het wooncomfort en de prijzen in een zelfde neergang terechtkomen waarna zij enkel de nóg kansarmeren kunnen dienen.

ANALYSE AAN DE HAND VAN SPACE SYNTAX

Het probleem van de 19°-eeuwse gordel blijkt er aldus één te zijn van kwaliteitsgebrek en niet van kwantiteit. Er is een paradoxale situatie gegroeid waarin ontvolking en verloedering elkaar in de hand werken, terwijl er nu net grote nood is aan kwaliteitsvolle woningen.

Al zijn er sinds eind jaren 1970 enkele inspanningen gebeurd om de leefbaarheid van deze dense kern te verbeteren, toch blijft deze situatie tot op de dag van vandaag voortduren.

Het Masterplan 'Zuurstof voor de Brugse Poort' houdt een belangrijke belofte in voor de toekomst van de wijk, met name middels het opfrissen van een vastgeroeste situatie door de inbreng van nieuwe kwaliteitsvolle woningen en een publiek domein waar groen en rust de boventoon uitmaken.

Deze gedachte vormt dan ook de basisfilosofie waar we ons bij de herinrichting van het 'Luizengevecht' op gebaseerd hebben.

Het Masterplan 'Zuurstof Voor de Brugse Poort' houdt een aantal structurele wijzigingen in die de dynamiek en ontsluiting van het woongebied in grote mate zouden veranderen. De vermoedelijke positieve impact hiervan op de dynamiek van de wijk lijkt voor de hand te liggen.

In het volgende hoofdstuk zullen we echter proberen aan te tonen dat het Masterplan effectief werkt, en op welke wijze zij een positieve inbreng voor de buurten en haar inwoners betekent. Dit onderzoek gebeurde aan de hand van de techniek van de 'Space Syntax'.

Wat is Space Syntax?

Space syntax is een techniek voor de analyse van ruimtelijke configuraties, voornamelijk waar de ruimtelijke configuratie van significant belang is voor menselijke aangelegenheden zoals gebouwen en steden. Oorspronkelijk ontwikkeld door Professor Bill Hillier en zijn collega's aan The Bartlett, UCL in de jaren 1980 als een middel voor architecten om de effecten van hun ontwerpen te toetsen, is het sindsdien uitgegroeid tot een breed verspreid hulpmiddel voor een groot aantal onderzoeks- en ontwerplaboratoria. Het werd intensief toegepast in de domeinen van de architectuur, landschapsarchitectuur, ruimtelijke planning, transport en interieurarchitectuur. Over de voorbije tien jaar werd de space syntax technologie eveneens toegepast bij diverse onderzoeksdomeinen zo divers als de archeologie, informatie-technologie, sociale en stedelijke geografie, en de antropologie.

Space syntax verklaart waarom sommige straten kooplustigen aantrekken en andere criminaliteit;

Naar het artikel genaamd 'Well Connected' door Mick Hamer in New Scientist (nov 13 2000)

Het begrijpen van de intuïtieve regels van de ruimte kan verklaren hoe mensen gebruik maken van hun omgevingen, hun woon- en werkplekken, beweert Bill Hillier. "Mensen gebruiken de ruimte intuïtief, net zoals hun taalgebruik", zegt Hillier. In overeenstemming met de theorie van space syntax heeft ruimte haar eigen regels, evenals de taal die we gebruiken zonder er bij na te denken, wanneer we ons van de ene naar de andere ruimte bewegen.

Hoe we de openbare ruimte gebruiken kan mathematisch voorspeld worden. De basis van de theorie berust in de stelling dat mensen een voorkeur hebben voor gemakkelijk reizen. De toegankelijkheid van een openbare ruimte bevestigen betekent dat de manier waarop deze ruimte zal worden gebruikt mathematisch kan worden voorspeld.

Een recente studie ondernomen door Hillier's team van het Space Syntax Laboratory onderzocht het netwerk van wegen in inner-Londen. Ze berekenden de toegankelijkheid van alle wegen door uit te rekenen hoeveel afslagen moesten genomen worden tussen een particuliere weg en om het even welke andere straat in het gebied. De straat met de beste links naar de rest van het netwerk was Oxford Street – vanaf waar je gemiddeld slechts negen keer links of rechts moet afslaan om om het even welk ander punt in Centraal Londen te bereiken. Anderzijds, als je start van een achterstraatje in West-Londen, dan zou je twintig keer of meer moeten afslaan. Het is dan ook niet verwonderlijk dat Oxford Street internationaal bekend staat om haar drukke winkels en vele handelszaken.

"It's evidence-based design, rather like you have evidence-based medicine", zegt hij.

Een gelijkaardige studie in Venetië toonde aan dat de Rialto-brug over het Canal grande de meest toegankelijke straat in de stad was. Hetgeen allicht de reden is waarom het nu net daar is dat de Venetiaanse marktkramers al eeuwen hun vaste stek hebben.

Daarentegen kan de space syntax theorie verklaren waarom de nauwgezet uitgewerkte South Bank Centre eveneens in Londen, ontworpen na WOII met de bedoeling het

culturele centrum van de hoofdstad te worden, nooit zoveel winkels aantrok, ondanks al haar theaters en tentoonstellingsruimten. Binnen het complex passeren de auto's op het gelijkvloers, terwijl voetgangers omgeleid worden langs winderige wandelpaden die niet langs winkels passeren. "Het gebied werd enkel gebruikt door bewoners, kantoorwerkers, culturele toeschouwers en toevallige bezoekers, maar er was weinig menging?" vertelt Mike McCart, commercieel directeur van de South Bank Centre die de Space Syntax Laboratory recent belastte met een onderzoek naar de bewegingen van de voetgangers in het gebied. De plannen van het laboratorium voor de herinrichting van de site bevatten het verwijderen van sommige passages en het begrijpelijker maken van de lay-out. Dit zou meer menging van verkeer opwekken, hetgeen meer potentiële winkelruimtes genereert.

Een andere toepassing van de space-syntax is deze bij sociale woningbouw. In Groot-Brittannië beslisten ruimtelijk planners in de jaren 1970 tot het neerhalen van hoge woontorens ten voordele van gelijkgrondse woningen, veelal aan doodlopende straten of pijpekoppen. De theorie hield in dat door de afwezigheid van druk en snel verkeer deze omgevingen kindvriendelijker zouden zijn. In realiteit bleken deze woningen een veel grotere aantrekkingskracht uit te oefenen op inbrekers dan deze langs de doorgaande wegen. Hillier's controversiële oplossing bestaat uit het vermijden van ontwerpen die zones creëren met minder mensen of verkeer. Het risico van auto-ongelukken kan verminderd worden door middel van verkeersremmers.

Dankzij resultaten zoals voorgaande, geniet Hillier's methode internationaal steeds meer populariteit.

Hillier's Space Syntax is dan ook de uitgelezen techniek om op relatief eenvoudige wijze onderzoek te doen naar stedelijke morfologie en de dynamiek die deze kan genereren.

Toepassing op Brugse Poort

Het eerste plan dat we beschouwen is de analyse van het huidig stratenpatroon van de Brugse Poort. We bemerken dat de Bevrijdingslaan de belangrijkste ontsluitingsweg vormt doorheen het binnengebied. Dit is niet verwonderlijk, aangezien zij de drukste verkeersaders alsook vele kleine woonstraten raakt. Tevens verklaart dit waarom deze baan zo goed voorzien is van handelszaken.

Ook de Drongensesteenweg speelt een belangrijke rol, daar deze het Seghersplein (en dus ook de Bevrijdingslaan) verbindt met de Rooigemlaan. Deze laatste vormt de externe ontsluitingsweg bij uitsteking, net als de Groendreef, al heeft deze laatste een lager quotering omdat er aan oostelijke zijde haast geen wegen op aansluiten.

Verder zien we een goede structurele ontsluiting van het binnengebied, aangezien er een evenwichtige spreiding is tussen woonstraten (de meeste blauwe wegen) en de ontsluitingsassen. Het grootste gebied dat niet door de assen ontsloten wordt, kent dankzij de Kastanjestraat een secundaire ontsluitingsas die de talrijke straten die er omheen liggen groepeerd.

Naar de leefbaarheid van de wijk toe is deze structuur echter verre van optimaal. Zowat alle belangrijke assen zijn eveneens drukke verkeersaders, een situatie die voor voetgangers en fietsers, maar bovenal voor de bewoners, zeer conflictgevoelig is.

Het tweede plan betekent de herwerking van het stratenpatroon met inbreng van de 'rode loper', zoals voorgesteld in het Masterplan van

NERO-Stramien. We zien dat de Kastanjestraat, die voorheen reeds belangrijk was, nu een zeer grote rol gaat spelen voor al het langzaam verkeer. Niet alleen verbindt zij nu meer straten, dankzij de doorgang langsheen het kringloopcentrum, maar tevens dringt zij tot diep in het zuidelijke deel van de wijk door, en ontsluit zij op deze wijze de Groene Vallei, waar een stadspark in opbouw is. We bemerken dat ten opzichte van de 'rode loper' zowel de Drongensesteenweg als de Bevrijdingslaan aan drukte zullen inboeten, althans wat recreatief en langzaam verkeer betreft, hetgeen we enkel maar kunnen toejuichen.

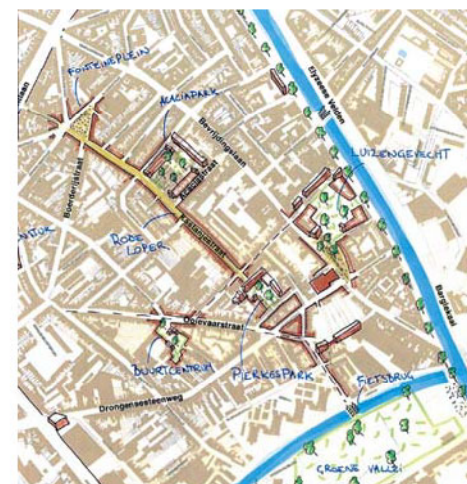
Ook zien we dat het doortrekken van de Reinaartstraat tot aan de Groendreef deze weg een hogere dynamiek zal bezorgen. Het zal bij de herinrichting van deze as dan ook van groot belang zijn om de nieuwe 'Luizengevechtstraat' in harmonie met de Reinaartstraat in te richten om deze as optimaal te laten functioneren. De overgang ter hoogte van de Bevrijdingslaan zal hierbij een cruciaal gegeven worden.

Het derde plan verbeeldt een denkoefening die we met ons team uitvoerden. Het betrof de idee om het nieuwe Luizengevecht, het park, ook aantrekkelijker te maken voor de bewoners van de achterliggende straten, die momenteel een omweg moeten maken langsheen Bevrijdingslaan of groendreef om het park te bereiken. Beter zou zijn om een secundaire, langzame as te maken die direct de verbinding legt tussen het park en de Beukelaarstraat, die op haar beurt dan weer in directe verbinding staat met de Klapekster-, Abrikoos-, Hazelaar-, Notelaarstraat, etc.

Door een relatief eenvoudige ingreep zouden al deze woonstraten in contact met het park komen te staan, hetgeen niet alleen de doorstroming hier zou vergroten, maar eveneens een verhoging van de sociale veiligheid kan betekenen. Een extra toegang en een pak meer mensen die zich nauwer bij het park zouden betrokken voelen omdat ze niet eerst genoodzaakt zijn om een moeilijke omweg te maken om er te geraken.

De analyse van deze situatie door middel van Space Syntax toont duidelijk aan hoe de as Reinaartstraat-Luizengevechtstraat aan belang zou winnen maar ook dat de Beukelaarstraat samen met de Notelaar- en Hamerstraat voor een zeer evenwichtige verdeling van de ontsluitende woonstraten zou zorgen. Tijdens de verschillende terreinverkenningen was ons reeds opgevallen dat er twee mogelijkheden bestaan om deze verbinding te bewerkstelligen. Met name het straatje in het verlengde van de Klapeksterstraat en een privaat parkeerterreintje aan de Beukelaarstraat. Daar het eerste uitmondt in recent gerenoveerde woningen viel onze keuze op het parkeerterreintje dat bovendien direct aansluit op het projectgebied.

In een latere fase werd ons duidelijk dat met deze optie reeds rekening werd gehouden bij de opmaak van het projectdossier, en ook het buurtonderzoek toonde aan dat dit voorstel bij de huidige bewoners op veel bijval kan rekenen, mits er voorzien wordt in een alternatief aantal parkeerplaatsen, met name om de parkeerdruk gedurende diensten in de Moskee op te vangen.

Ons oordeel is dat de analyse aan de hand van Space Syntax overduidelijk aantoont welk belang deze verbinding voor de leefbaarheid van de wijk zou kunnen inbrengen.

SITUERING SITUERING 'LUIZENGEVECHT'

In de schaduw van de kerk op de hoek van de Bevrijdingslaan met de Drongensesteenweg ligt het Emilius Seghersplein. Enkele grote bomen, zitbanken en verschillende parkeerplaatsen maken de toon uit op dit door diverse handelszaken omgeven pleintje. Op de hoek met de Batterijstraat bevindt zich, naast het leegstaande café 'Jeanne d'Arc', eveneens een smalle doorgang die toegang verleent tot een parkje: het Luizengevecht, toepasselijk genoemd naar het beluik dat hier voorheen gelegen was.

SURVEY BESTAANDE VERBINDINGEN

Het parkje bestaat uit een centraal grasveld waar overduidelijk vaak gevoetbald wordt. Hier rond liggen enkele heuveltjes, beplant met bomen en struiken, waardoor als spelelement duikers gestoken zijn die het geheel doorspekken met smalle tunneltjes. Rondomronde loopt een wandelpad in grind dat duidelijk zijn beste tijd gekend heeft. Volgen we dit pad dan vinden we aan de overzijde een klein pleintje dat de overgang maakt naar de Groendreef.

Beide toegangen worden echter vaak gesloten om vandalisme en criminaliteit te weren. Een probleem dat zijn sporen nalaat. Het park is dan ook vrij ontoegankelijk en door de leegstand van vele gebouwen er rond is er weinig sociale controle.

BESTAANDE GROENSTRUCTUUR

Het parkje werd aangelegd met een groot aantal hoogstammige loofbomen, een waardevol gegeven in deze dichtbebouwde wijk. ¼ hiervan staat op de heuvels die dan ook zoveel mogelijk zullen moeten bewaard worden. De bomen brengen rust en verzachten de harde lijnen van steen die het park omringen. Slechts enkele exemplaren blijken minder interessant, hetgeen perspectieven opent naar transformatie van de terreinprofielering. Op de heuvels treffen we eveneens diverse struikmassieven en opslag van heesters aan die binnen dit kader minder belangrijk zijn en vervangen kunnen worden door nieuwe massieven, bodembedekkers of gras.

Op het Seghersplein treffen we eveneens verschillende waardevolle hoogstammen aan die het plein een bijzonder cachet verlenen. Ook vinden we hier enkele heestermassieven en haagstructuren in 8-hoekige plantvakken die refereren aan de vloerscaping op het plein. Deze massieven zijn evenmin waardevol en voor herinterpretatie vatbaar.

Het terrein dat vrijgemaakt wordt voor de sociale woningen en de nieuwe Luizengevechtstraat is momenteel bebouwd met loodsen, garageboxen en allerhande soorten overkappingen. Daar we deze zone nog niet in detail konden bestuderen kunnen we niet zeggen of er waardevolle bomen aanwezig zijn. Uit de luchtfoto van het terrein blijkt wel dat er verspreid groenelementen zijn, met name het gedeelte van de tuin van de apotheker dat onteigend wordt zou mogelijk interessante bomen kunnen bevatten. Naar voorontwerpfase toe zou hier terdege rekening mee moeten worden gehouden om de nieuwe park- en pleinstructuur te kunnen voorzien van reeds grotere bomen.

• PROBLEEMSTELLING

De vraag die zich stelt is hoe we het bestaande parkje harmonisch kunnen integreren met enerzijds het aan te leggen woonerf langs de Luizengevechtstraat en de open ruimte die voorzien is voor de uitbreiding van het park, en anderzijds

met het Seghersplein dat middels een minimale ingreep in evenwicht hiermee zou moeten gebracht worden.

De gefragmenteerde wanden van het terrein, de verbrokkelde structuur van de percelen en het gegeven dat de heuveltjes behouden blijven laat weinig ruimte voor harde ingrepen.

Van belang zal zijn om middels een overkoepelende structuur de hele zone identiteit te verlenen met respect voor de aanwezige potentie die de boomstructuren inhouden en het bewaren van de intieme sfeer die het parkje uitstraalt. Hierbij is het prioritair de sociale controle te verhogen om het onveiligheidsgevoel weg te nemen waardoor het parkje momenteel gemeden wordt.

OMGEVINGSBEELDEN

ARCHITECTURALE UITGANGSPUNTEN

De woongelegenheden worden verdeeld over twee afzonderlijke volumes. Ter plaatse van de vide tussen de volumes wordt een focuspunt in de openbare ruimte gecreëerd. Langs de doorsteek die vanuit het centrale punt vertrekt wordt een volume ingeplant dat de as richting Beukelaerstraat versterkt. De volumes getuigen van een zekere massiviteit en sereniteit als contrast met de onrustige randen van het binnengebied. De gebouwen hebben een robuust en aards karakter, de schil wordt gevormd door bruin-rood en antraciet gesinterde baksteen. De keuze viel op baksteen metselwerk, enerzijds als link met de site en de omliggende gebouwen, anderzijds om de zwaarte van de volumes extra te benadrukken.

De volumes bestaan uit 3 tot 4 volwaardige bouwlagen met een plat dak. De ondergrondse parking voor de bewoners bevindt zich onder de gebouwen en is bereikbaar vanuit de Bevrijdingslaan.

De volumes worden losgetrokken van de naburige percelen, de gebouwen manifesteren zich als een eigen entiteit, ze willen zich niet verbinden of compromitteren met de achterbouwseks die de grenzen vormen van het terrein. Het project ent zicht op de buitenschil van het bouwblok en brengt deze gevelbehandeling naar de binnenkant van het bouwblok.

De volumes worden bewust beperkt van hoogte om een schaalbreuk met de omgeving te vermijden.

Tijdens het ontwerpen van de gevels werd er sterk vastgehouden aan de identiteit van de plek. De ordonnantie van de gevels van de arbeiderswoningen werd vertaald naar een nieuwe typologie. De gebouwen verankeren zich op die manier in de industriële van de omliggende bebouwing, zowel in gabarit, gevelindeling en materiaalgebruik (zie gevelstudie).

De ritmering van de ramen vormt dus een belangrijk ordenend principe dat verdient om geaccentueerd te worden door een kwaliteitsvolle detaillering en uitvoering. De detaillering van het schrijnwerk die wij voorstellen zal duurder uitvallen dan een standaarddetaillering. De gevel blijft voor de rest zeer eenvoudig qua materiaalkeuze en opbouw, het gevelvlak staat ten dienste van de expressie van de typografie die door de raamindeling naar voren wordt gebracht. Naar analogie van de naburige straten wordt er geopteerd voor vrij gesloten rijhuisgevels, door verschuivingen van de ramen per verdieping kan men spreken van een bijna-repetitie die aan de gevels de nodige complexiteit geven. De tweegeleding van de gevels blijft zeer belangrijk, zo worden de nodige mogelijkheden geschept voor de opdeling van de woonruimtes.

Het sociale huisvestingsproject, bestaande uit 38 wooneenheden is opgesplitst in twee gebouwen. Er worden 26 huurwoningen voorzien en 12 koopwoningen, de parkeergarage biedt plaats aan 21 parkeerplaatsen en 14 garageboxen. Alle wooneenheden zijn voorzien van tuinen, terrassen of balkons.

De gemeenschappelijke binnenstraat, het park, het pleintje, het groeperen van de voordeuren van de verschillende types en de ontsluiting ervan via de gemeenschappelijke trapzalen zijn belangrijke aanleidingen tot sociaal contact. De trapzalen worden beschouwd als een overdekte buitenruimte waar licht en lucht vrij spel hebben.

Groenvoorziening

Een algemene aanpak van de groenvoorziening is erg belangrijk. De tuinen worden afgesloten door hagen bestaande uit een afwisselende beplanting. Binnen de algemene tuin-structuur die met een klein budget kan gerealiseerd worden, kunnen de bewoners hun tuinen of terrassen volgens eigen smaak verder inrichten.

Parkeerproblematiek

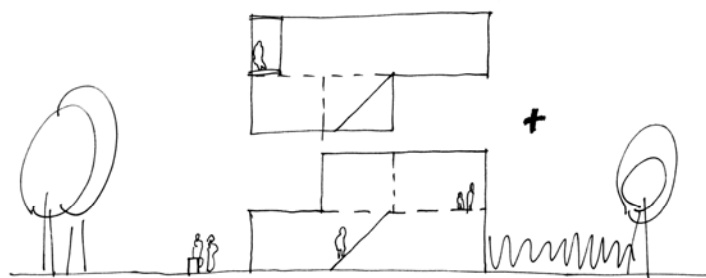
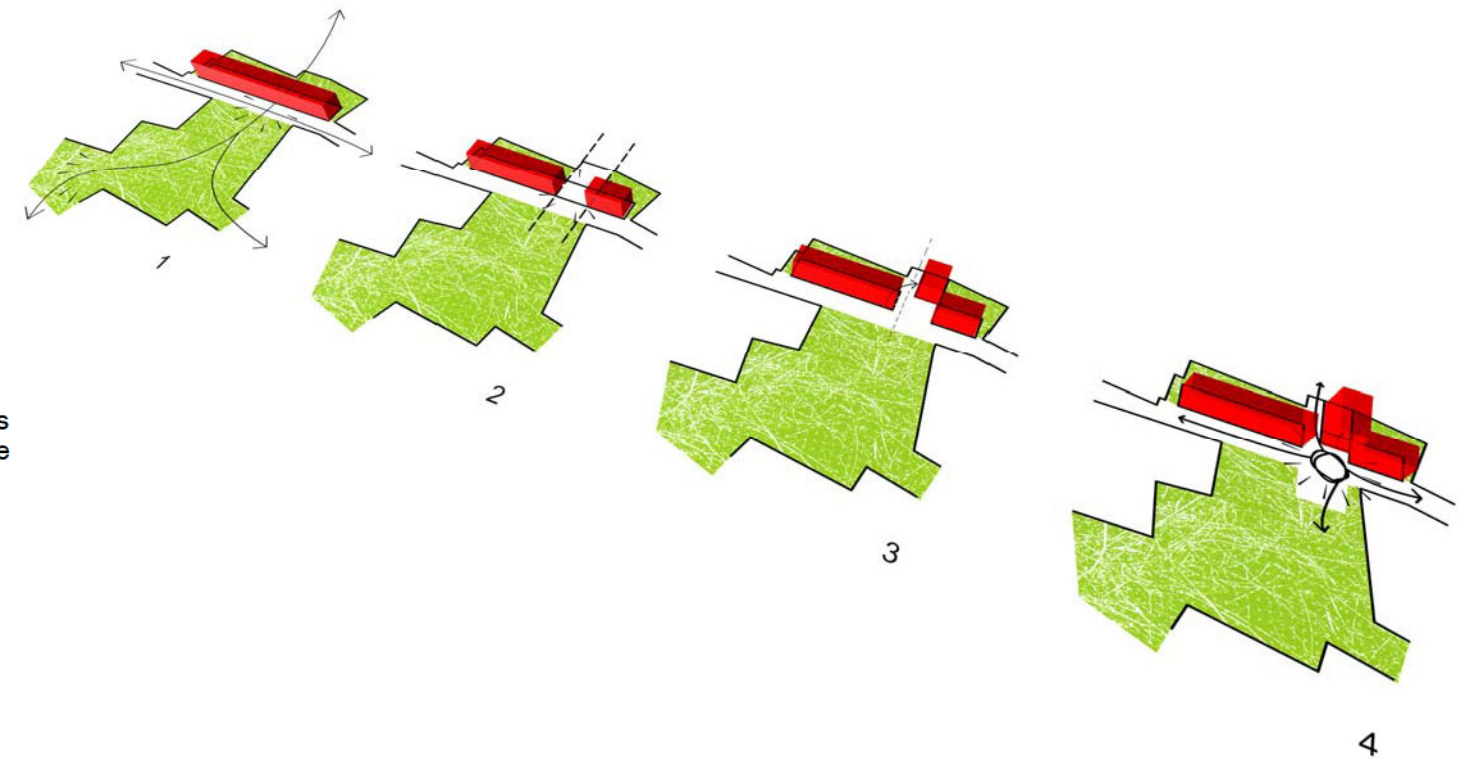
We zijn van oordeel dat een teveel aan parkeervoorzieningen geen positieve bijdrage zijn aan het ruimtelijk geheel. Wij voorzien daarom, aansluitend op de wensen van Stedebouw in een ondergrondse parkeergarage voor een 40-tal wagens, bovengronds worden enkel een aantal parkeerplaatsen voor kortparkeren geduld. De bovengrondse parkeerplaatsen worden verspreid over het terrein aangebracht zodat de storende werking sterk verminderd wordt.

De wooneenheden

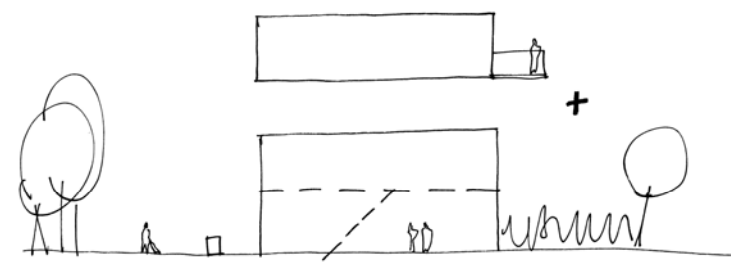
De indeling van de wooneenheden werd zo flexibel mogelijk gehouden, in wezen bestaat de indeling van een woonunit slechts uit een centraal blok waarin de baad- en kookfuncties een plaats krijgen, de woonruimtes kunnen op een vrije manier georganiseerd worden rond het centraal blok. De wooneenheden worden op verticale wijze geschakelde.

De duplex types: het L-vormige duplex type (schakel 1) werd ontwikkeld vanuit de noodzaak om ook kleinere grondgebonden woningen te kunnen aanbieden in combinatie met de doelstelling dat alle bewoners vanuit de leefzones zicht op het park krijgen, tevens een garantie op bezonning van de leefruimtes. Wij hebben voor een bepaalde schakeling van de types gekozen, niets belet echter het onderzoek naar een andere schakeling. De duplex types worden gecombineerd met eerder traditionele appartementen.

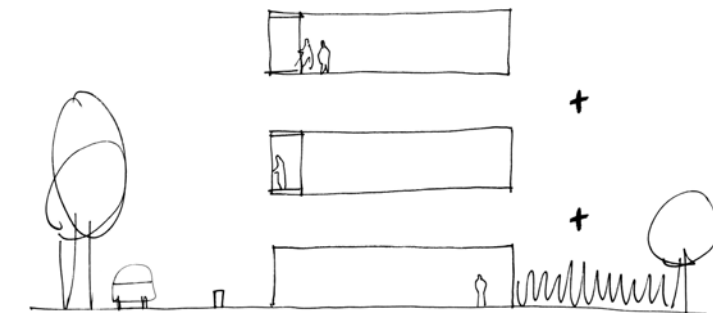
SCHEMA'S

schakel 1

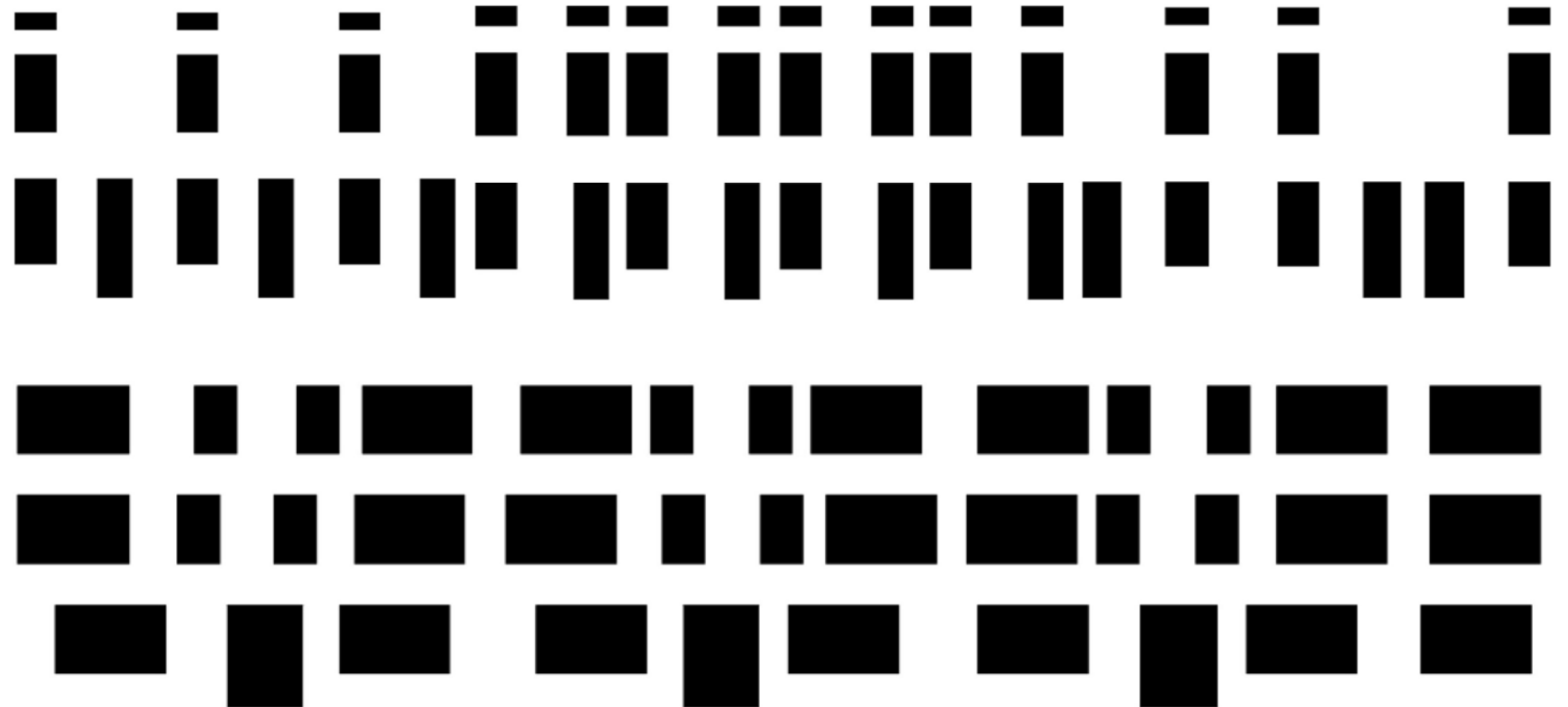
schakel 2

schakel 3

GEVELSTUDIE

De ordonnantie van de gevels van de arbeiderswoningen werd vertaald naar een nieuwe typologie.

DE WOONEENHEDEN

TYPE A | A+

Duplexwoning met 3 slaapkamers, ontsloten op het gelijkvloers via de binnenstraat. De ruime woning is langs beide zijden gelegen aan een buitenruimte. Er kan ev. ook geopteerd worden om de leefruimtes op de verdieping te leggen en de slaapkamers beneden. De woning heeft een vrij open planopstelling om de ruimtelijkheid te vergroten, het plan is flexibel in te delen.

TYPE B | B+

Appartement met 2 slaapkamers, rechtstreeks betreedbaar vanuit de trapzaal. De wooneenheid is gedimensioneerd op basis van de "levenslang wonen" principes. Het appartement is voorzien van een (in pandig, zuidgericht) terras.

TYPE C

Geschakelde L-duplexwoning met 2 slaapkamers, ontsloten op het gelijkvloers via de binnenstraat. De ruime woning is langs beide zijden gelegen aan een buitenruimte. De woning heeft een vrij open planopstelling om de ruimtelijkheid te vergroten, het plan is flexibel in te delen.

TYPE D

Geschakelde L-duplexwoning (in combinatie met type C) met 2 slaapkamers, ontsloten via de trapzaal op de tweede verdieping. De ruime woning is langs beide zijden gelegen aan een buitenruimte. De woning heeft een vrij open planopstelling om de ruimtelijkheid te vergroten, het plan is flexibel in te delen.

TYPE E

Appartement met 2 slaapkamers, rechtstreeks betreedbaar vanuit de trapzaal. De wooneenheid is gedimensioneerd op basis van de "levenslang wonen" principes. Het appartement is voorzien van een tuin.

TYPE F

Appartement met 2 slaapkamers, rechtstreeks betreedbaar vanuit de trapzaal. De wooneenheid is gedimensioneerd op basis van de "levenslang wonen" principes. Het appartement is voorzien van een in pandig, zuidgericht terras.

TYPE G | G+

Appartement met 2 slaapkamers, rechtstreeks betreedbaar vanuit de trapzaal. De wooneenheid is gedimensioneerd op basis van de "levenslang wonen" principes. Het appartement is voorzien van een in pandig, zuidgericht terras.

TYPE H | H+

Appartement met 2 slaapkamers, rechtstreeks betreedbaar vanuit de trapzaal. De wooneenheid is gedimensioneerd op basis van de "levenslang wonen" principes. Het appartement is voorzien van een in pandig, zuidgericht terras.

TYPE I

Appartement met 1 slaapkamer, rechtstreeks betreedbaar vanuit de trapzaal. De wooneenheid is gedimensioneerd op basis van de "levenslang wonen" principes. Het appartement is voorzien van een tuintje.

MATERIAALGEBRUIK

We stellen voor om bij de materiaalkeuze de prijs niet als belangrijkste criterium te beschouwen. Door traditionele materialen van hoge kwaliteit te kiezen krijgt het gebouw op lange termijn een meerwaarde; dan primeren de criteria duurzaamheid en onderhoudsvriendelijkheid.

Het geheel is opgevat als een zeer eenvoudige traditionele constructie.

- De kleine overspanningen van de vloeren (gemiddeld 6,5m) kunnen moeiteloos met welfsels of predallen gerealiseerd worden.
- De klassiek opgebouwde gevels zijn in gesinterde bruin-rode en antracietkleurige bakstenen.
- De dorpels en dekstenen zijn in glad prefabbeton
- Het schrijnwerk is in de raming voorzien in donkerkleurig aluminium.
- De inkom- en traphallen, de in pandige terrassen worden bevloerd met eenvoudige betontegels.
- De livings en bergingen met linoleum, de keukens en badkamers worden voorzien van eenvoudige tegels
- De balustrades en de inkomdeuren van de traphallen zijn in
- 3gegalvaniseerd metaal, ze worden opgebouwd uit een stalen kader dat ingevuld is met een metalen rooster of met strekmetaal.

TECHNIEKEN

SPOELING VAN DE TOILETTEN

De toiletten worden gespoeld met regenwater. Hiervoor wordt bij elke woonblok een regenwaterput geplaatst die voldoende voorraad opleveren om te voldoen aan de behoeften. Een regenwater-recuperatiesysteem dient te worden voorzien ergens op het gelijkvloers (in de tuin) en verdeelt het water naar de toiletten in de gebouwen. Hiermee kan men op leidingwater besparen. Bij eventuele droogstand of onderhoud van de regenwaterputten wordt de groep gevoed met leidingwater. Het is daarom raadzaam om per gebruiker een teller te plaatsen op het individueel regenwaterverbruik en zo de kostprijs van het leidingwater te verrekenen.

VERLUCHTING EN VENTILATIE

Voor de ventilatie van de woningen komt er extractie per woning via de natte ruimtes (WC, keuken en badkamer) en de bergingen. De bezoedelde lucht wordt natuurlijk afgezogen door de schoorsteentjes naar buiten. De onderdruk die hierdoor ontstaat, zuigt lucht aan vanuit de omliggende ruimtes. Voor de aanvoer van verse lucht in deze ruimtes maken we gebruik van ventilatieroosters bovenaan in de raamprofielen. Zo creëren we een stroming doorheen de woning. Om de koude instromende lucht en de koude ramen te compenseren plaatsen we radiatoren onder de ramen. Dit zijn paneelradiatoren. Indien er ruimtes zijn met grote ramen tot op de vloer, plaatsen we de radiatoren tegen de muren aan weerszijde van het raam of kunnen vloerconvectoren voorzien worden.

VERWARMING EN PRODUCTIE WARM WATER

Per woning of appartement wordt een individuele gaswandketel voorzien. De warmwater bereiding gebeurt m.b.v. boilers voorzien van een cv-spiraal.

REGELING VERWARMING

In de leefruimtes komt een kamerthermostaat met dag- en nachtfunctie. We stellen het systeem in op een vaste comforttemperatuur voor de leefruimte. In de andere ruimtes komen thermostatische kranen op de radiatoren.

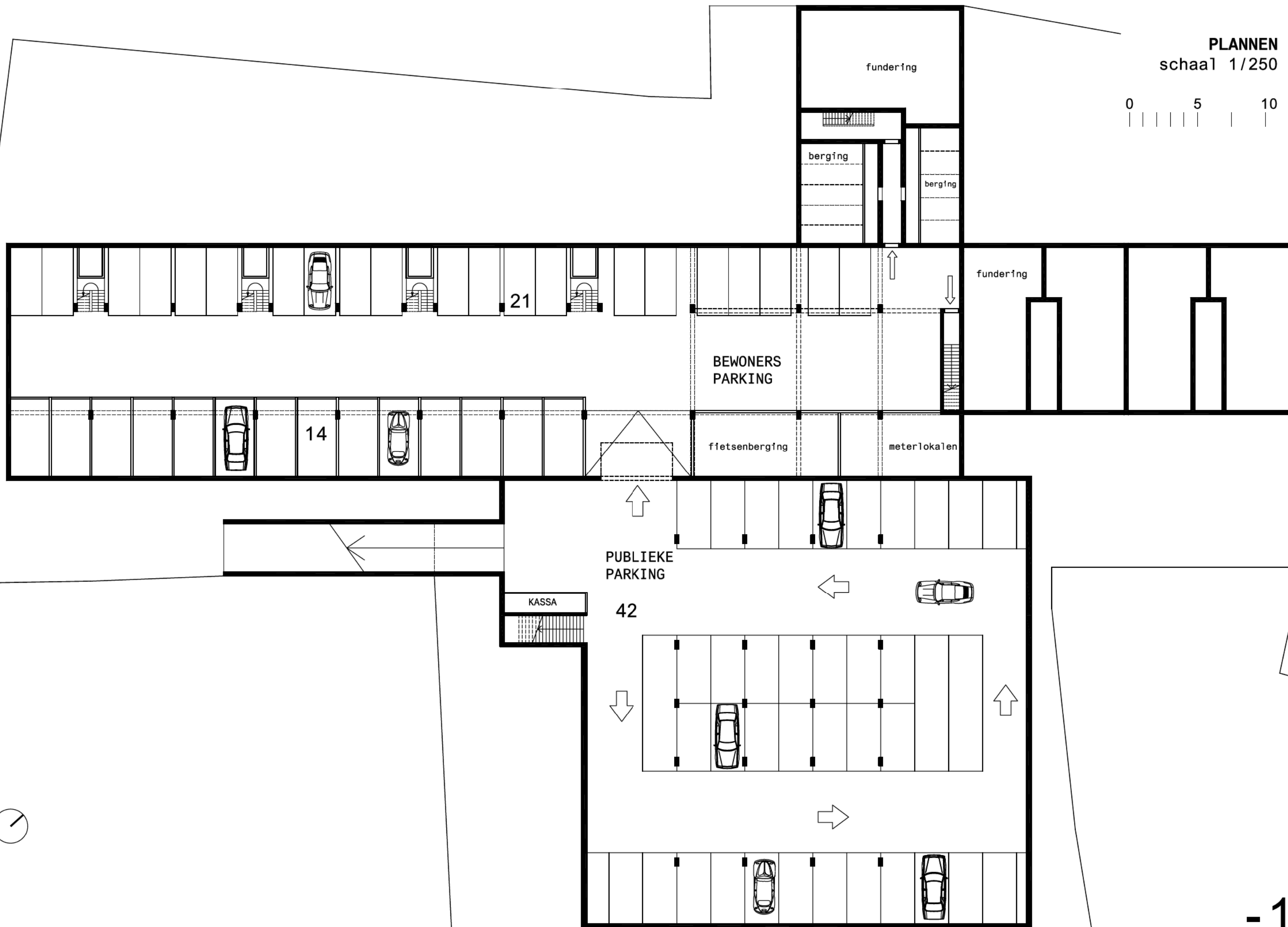
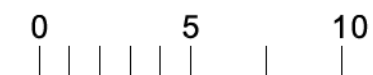
ELEKTRICITEIT

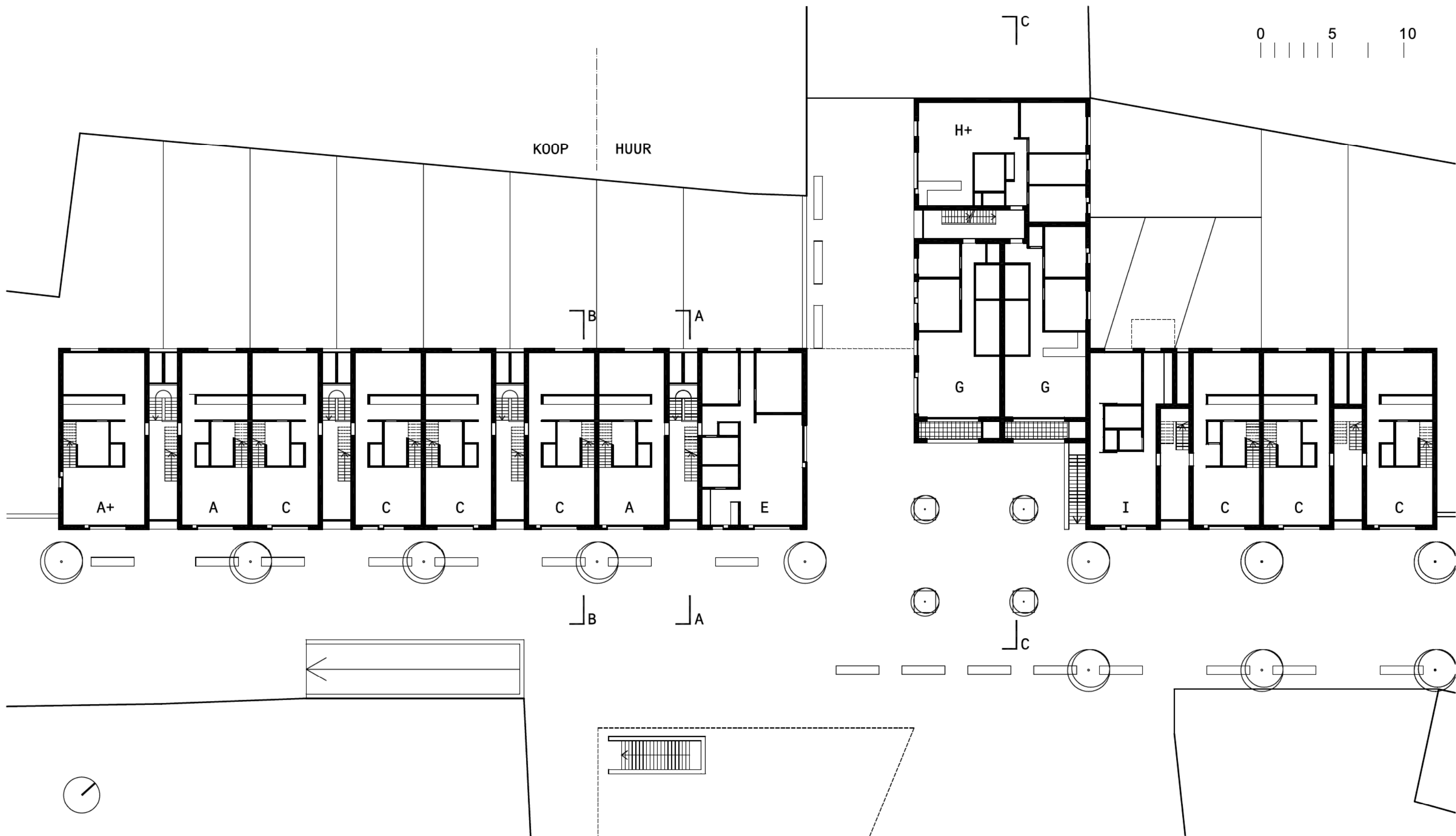
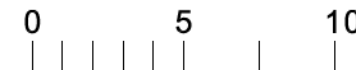
Per woning of appartement wordt een verdeelbord voorzien, zodat een aparte afrekening mogelijk is.

INPLANTING
schaal 1/1000

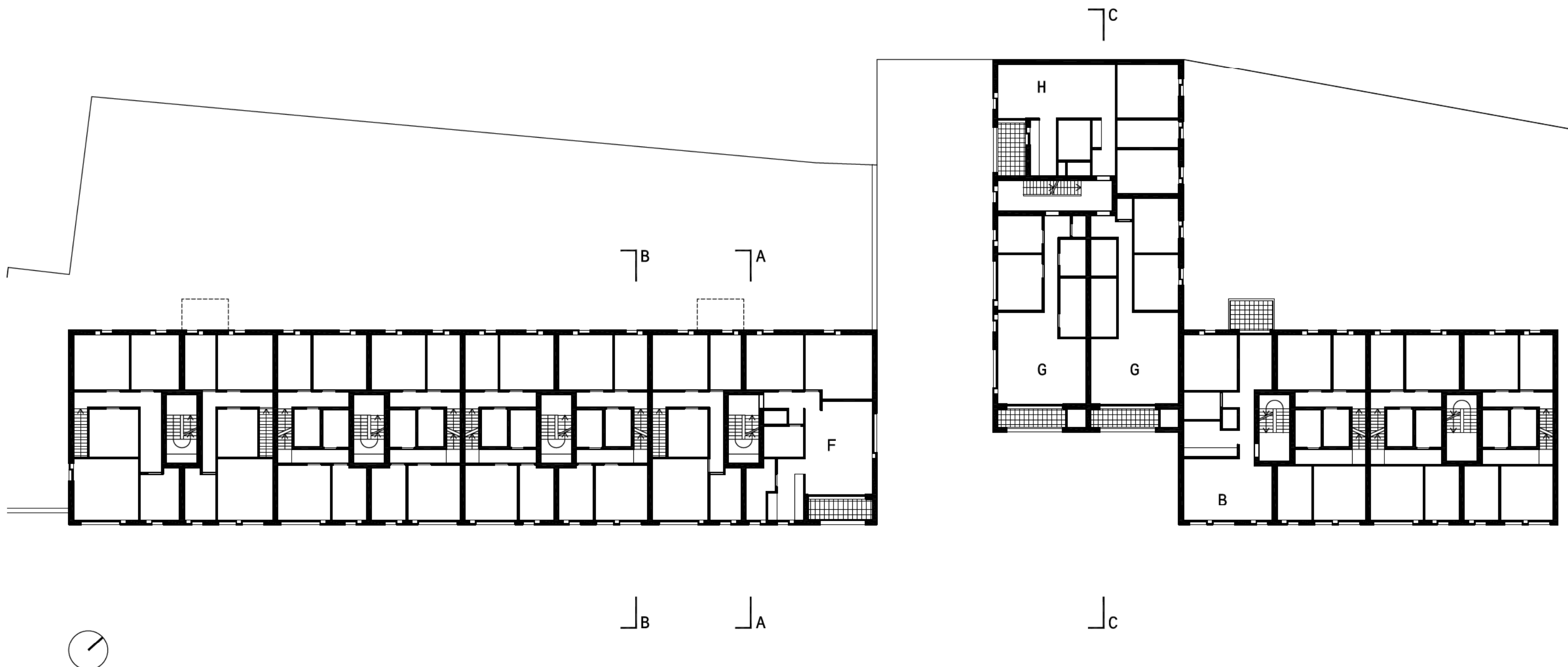
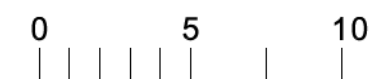
0 10 20

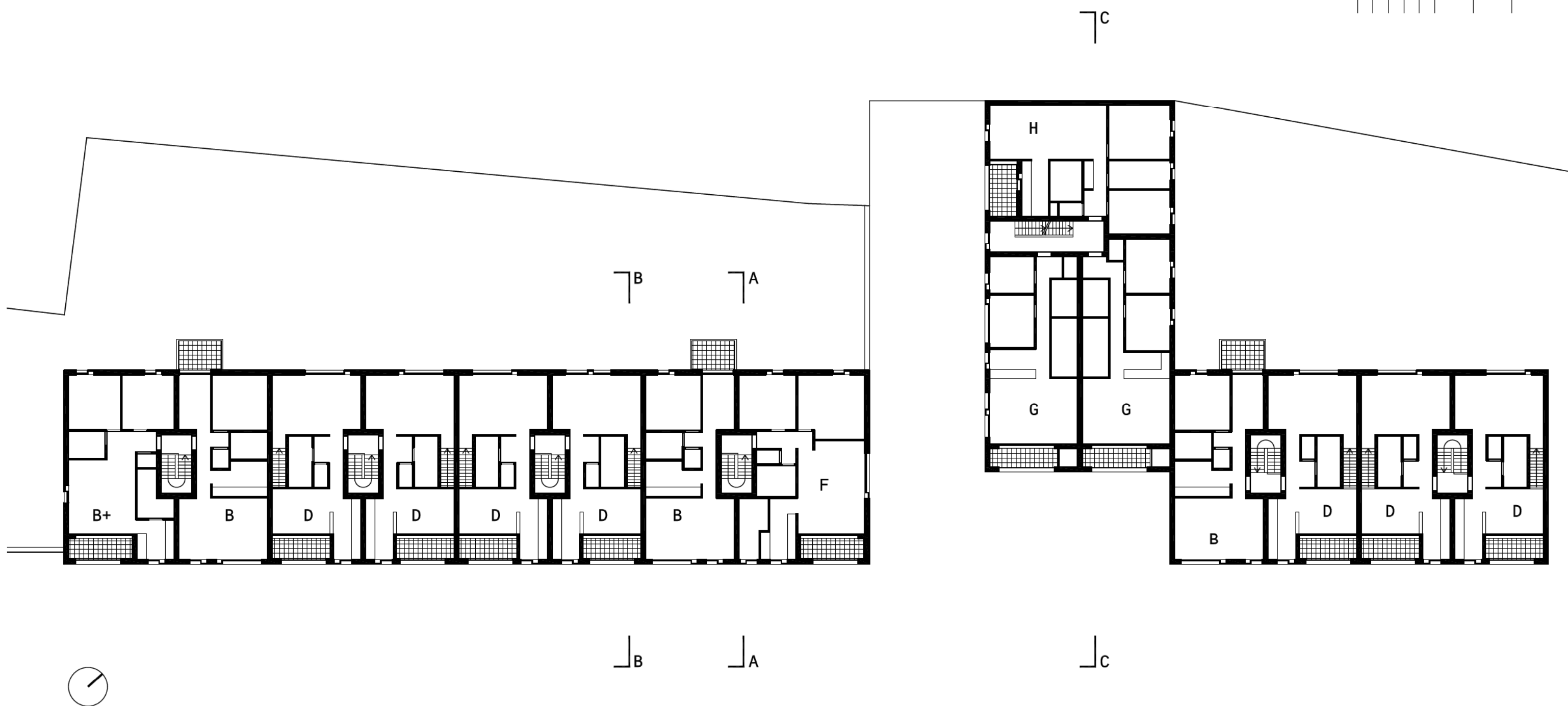
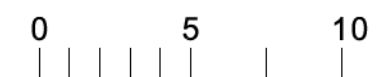

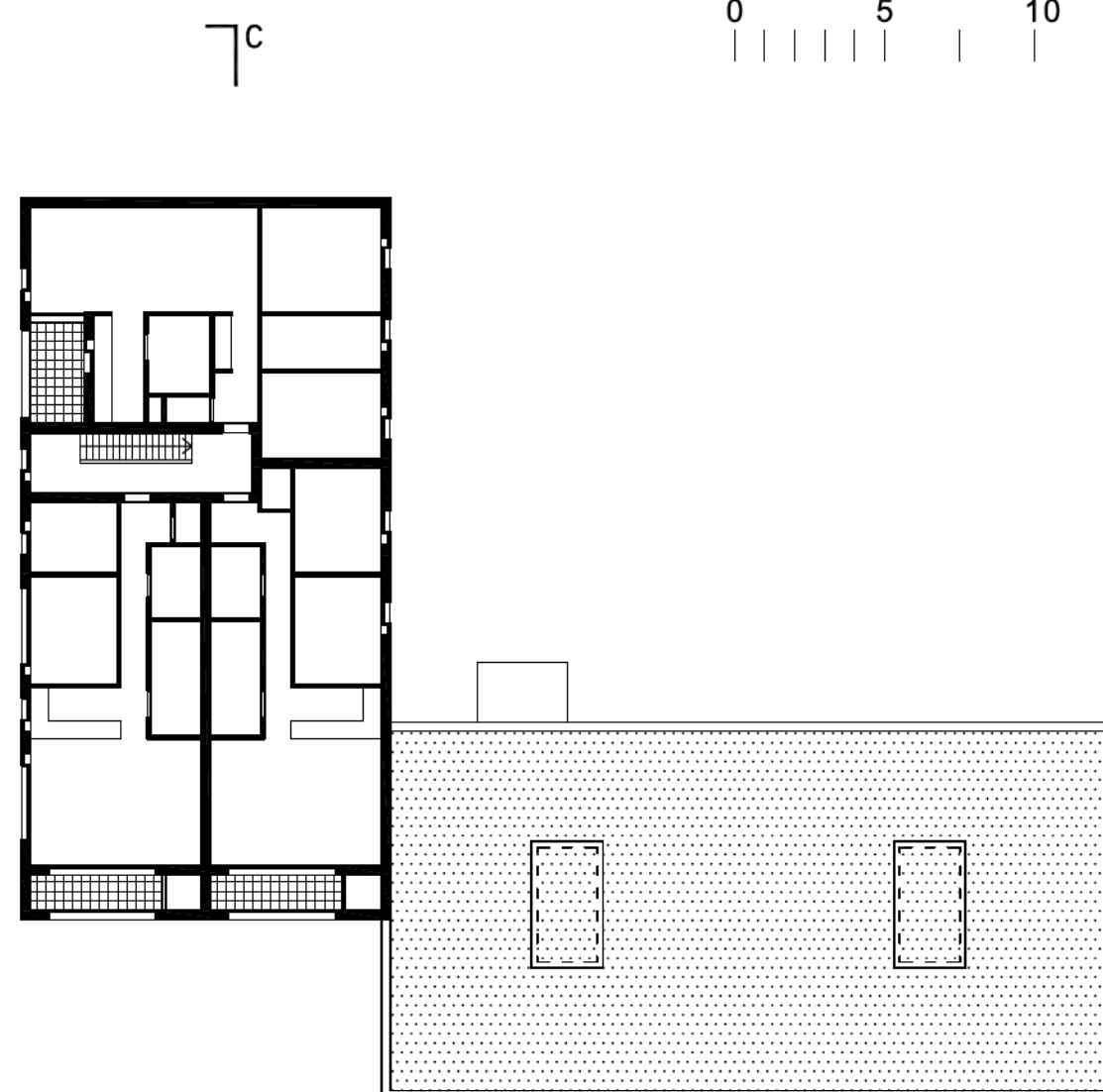
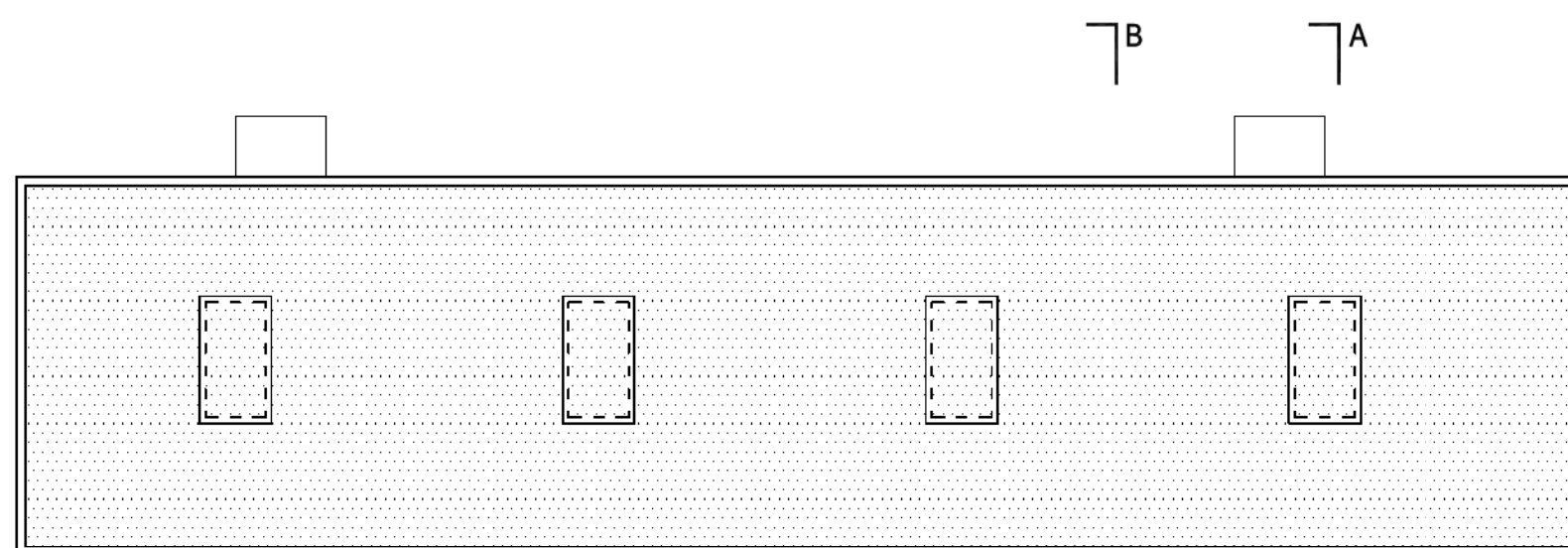

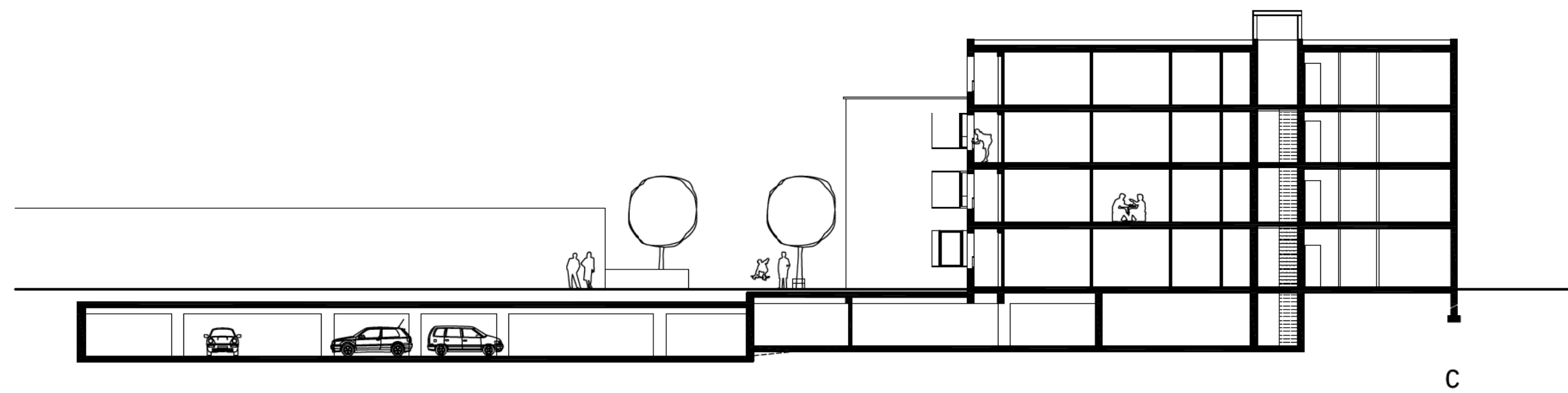
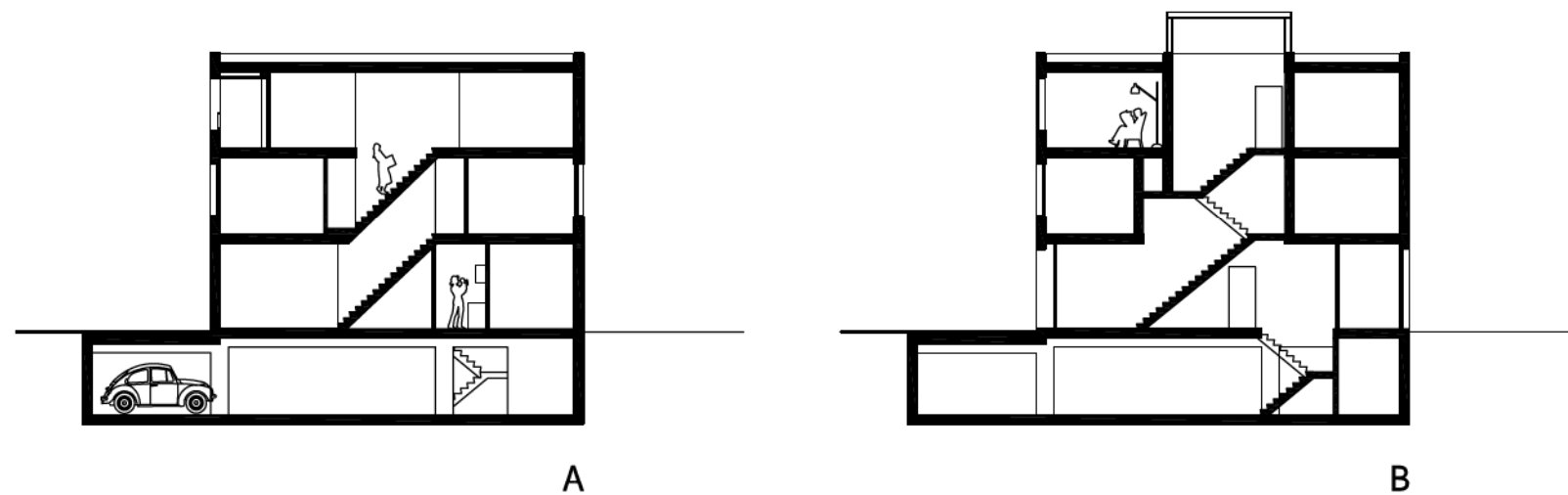
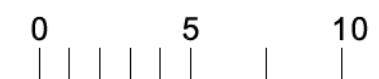
PLANNEN
schaal 1/250

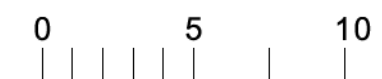

PLANNEN
schaal 1/250

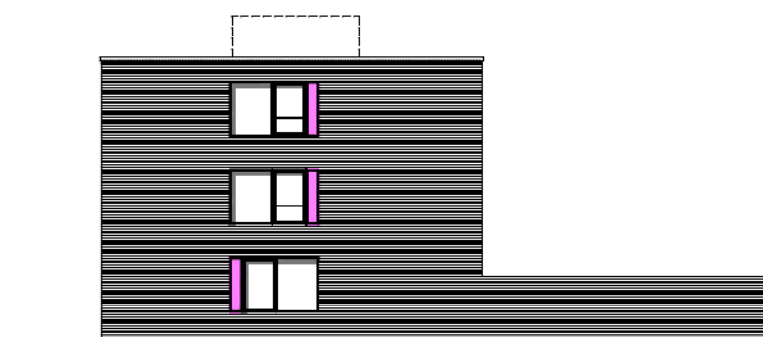
PLANNEN
schaal 1/250

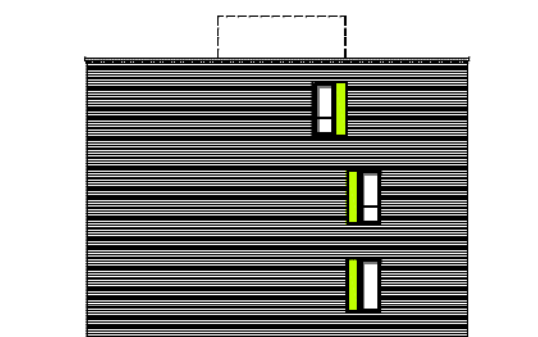
GEVEL ZUID-OOST

GEVEL ZUID-WEST

GEVEL NOORD-OOST

GEVEL ZUID-WEST

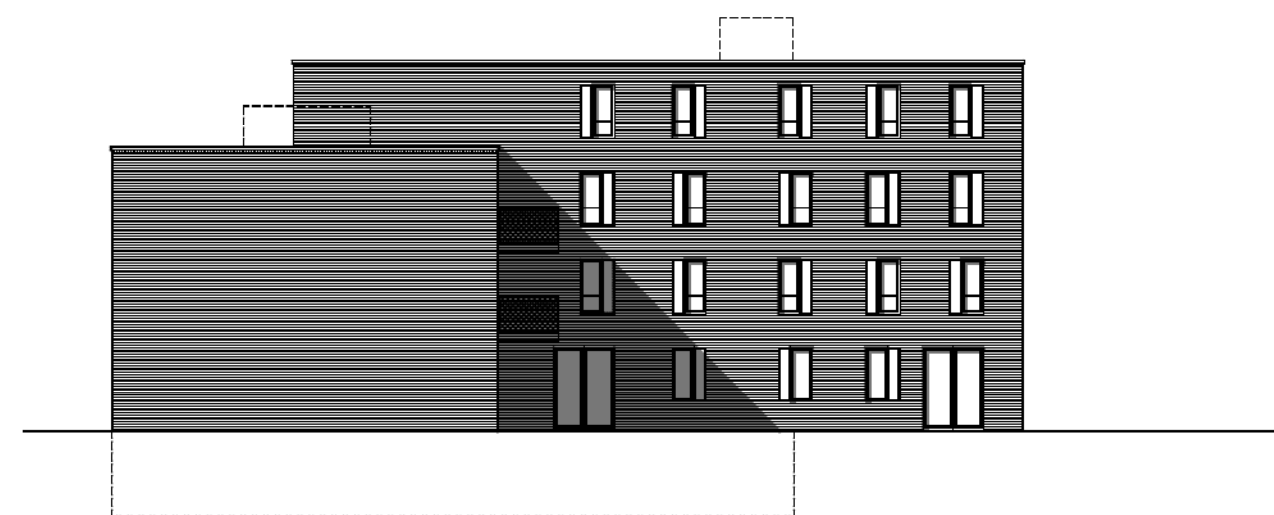
GEVELS

PLANNEN
schaal 1/250

0 5 10

GEVEL NOORD-WEST

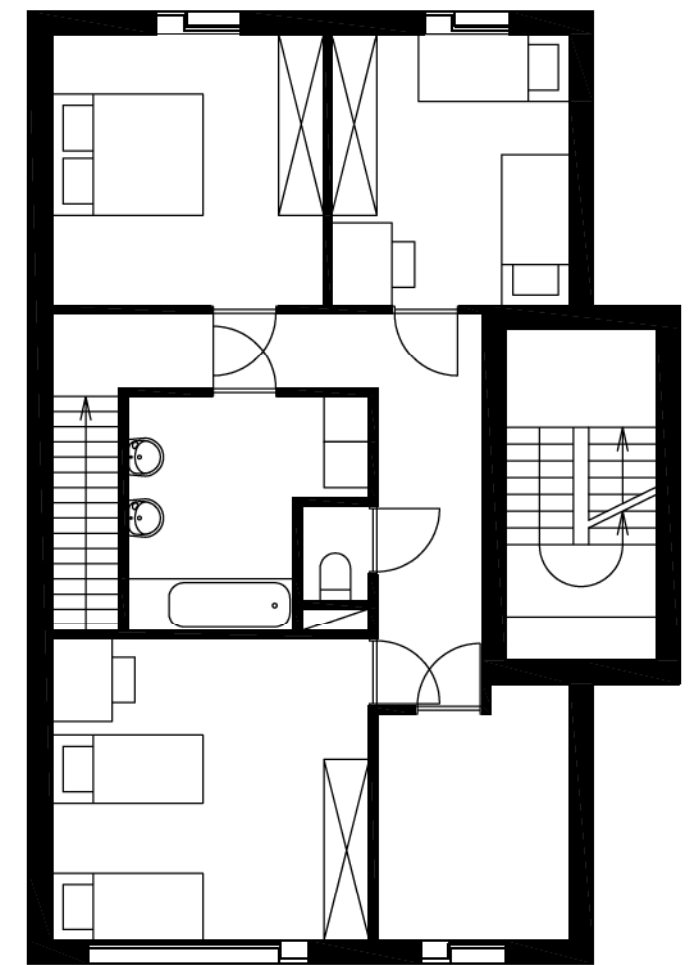
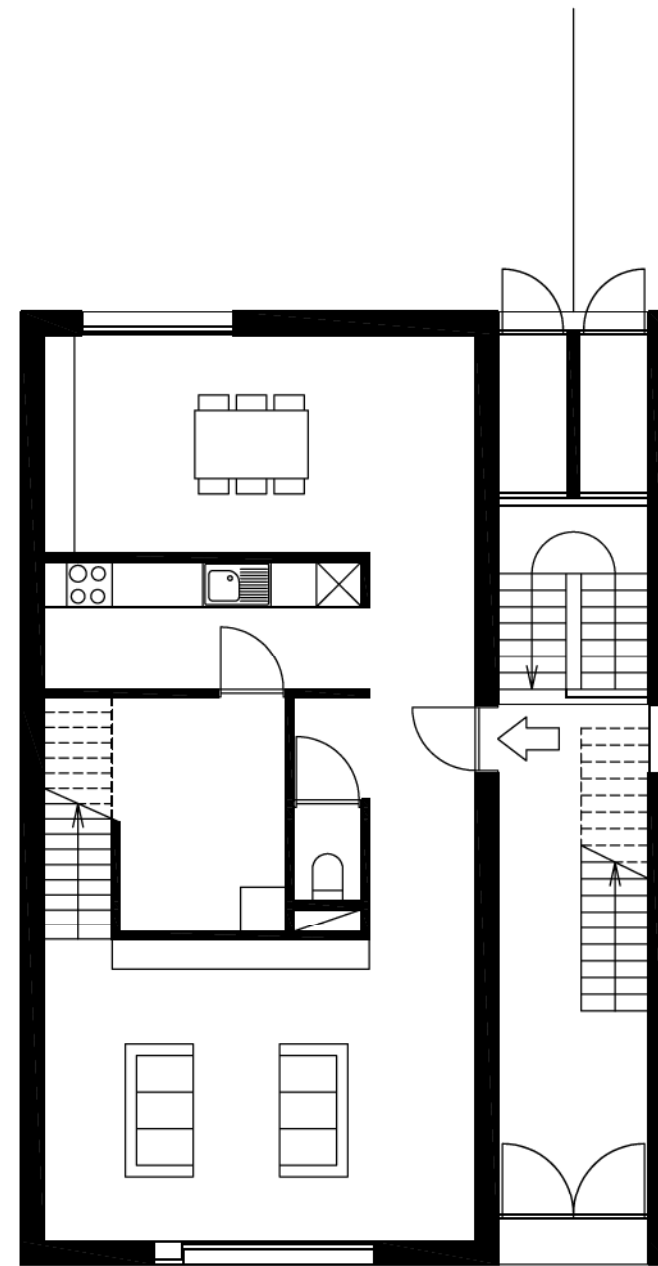
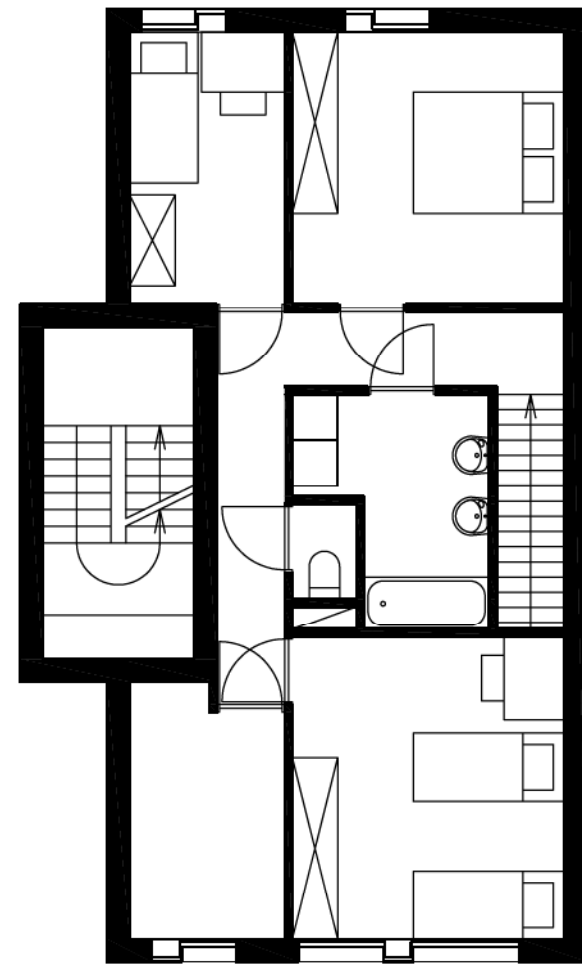
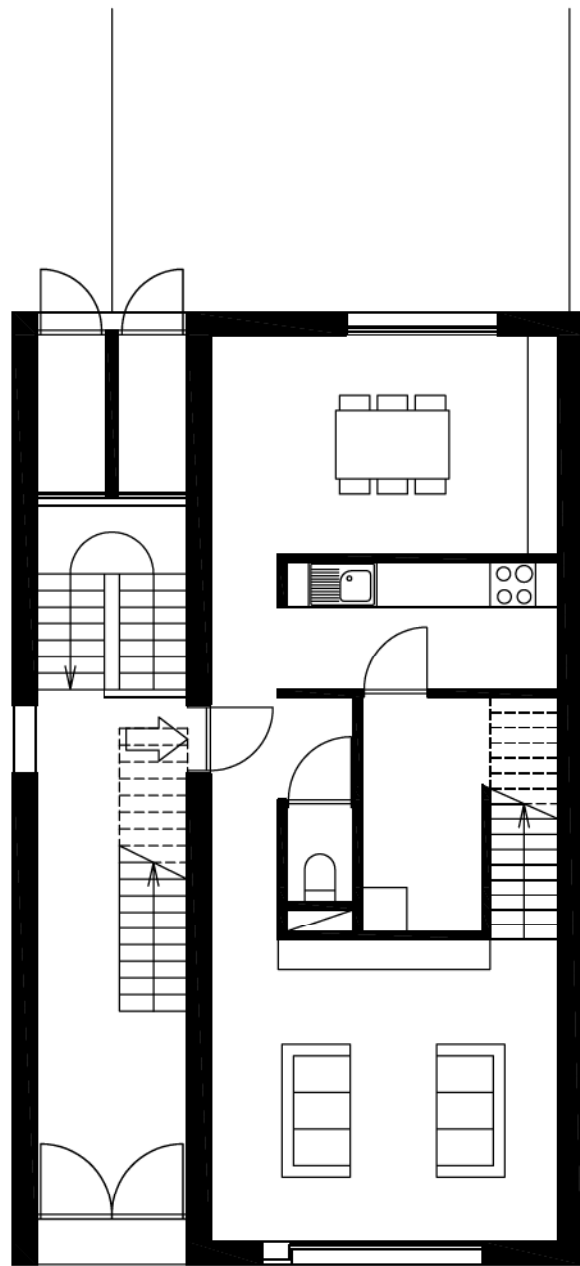
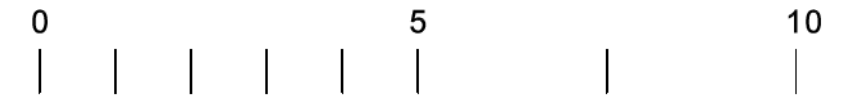
GEVEL NOORD-OOST

GEVELS

GEVELPRINCIPE
schaal 1/50

TE HUUR / TE KOOP
schaal 1/100

0

+1

TYPE A
DUPLEX-WONING
3/5 | 118,5 m²

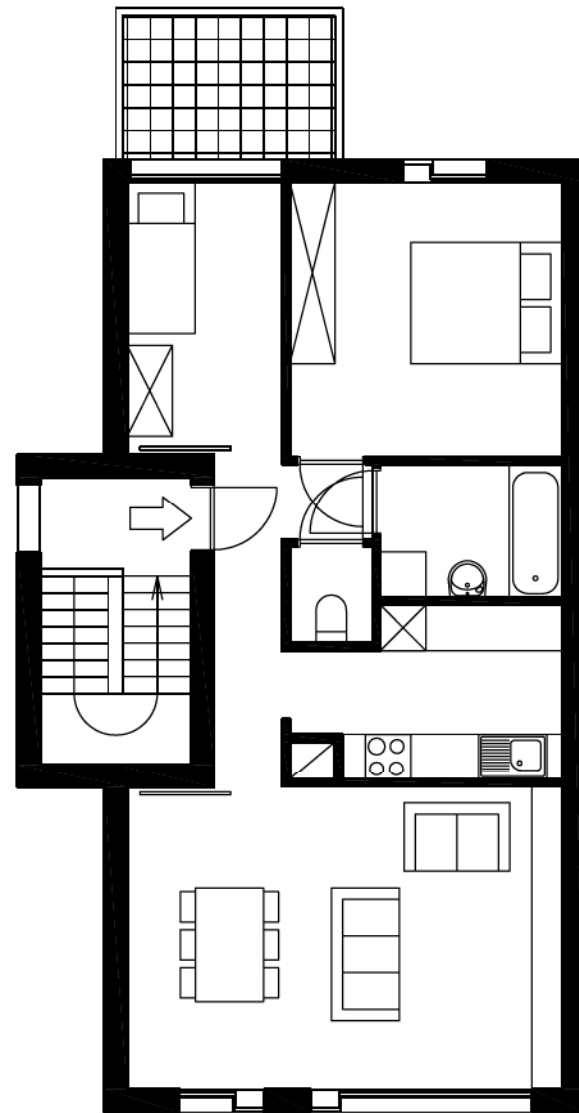
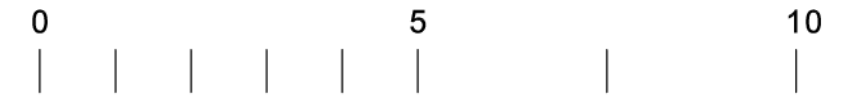
0

+1

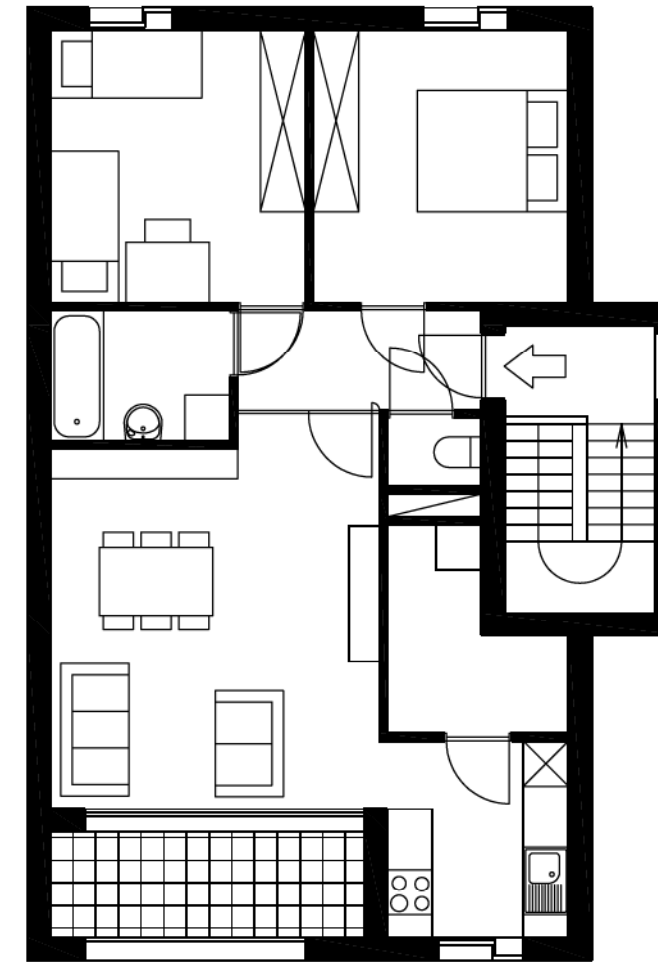
TYPE A+
DUPLEX-WONING
3/6 | 144,9 m²

TE HUUR / TE KOOP
schaal 1/100

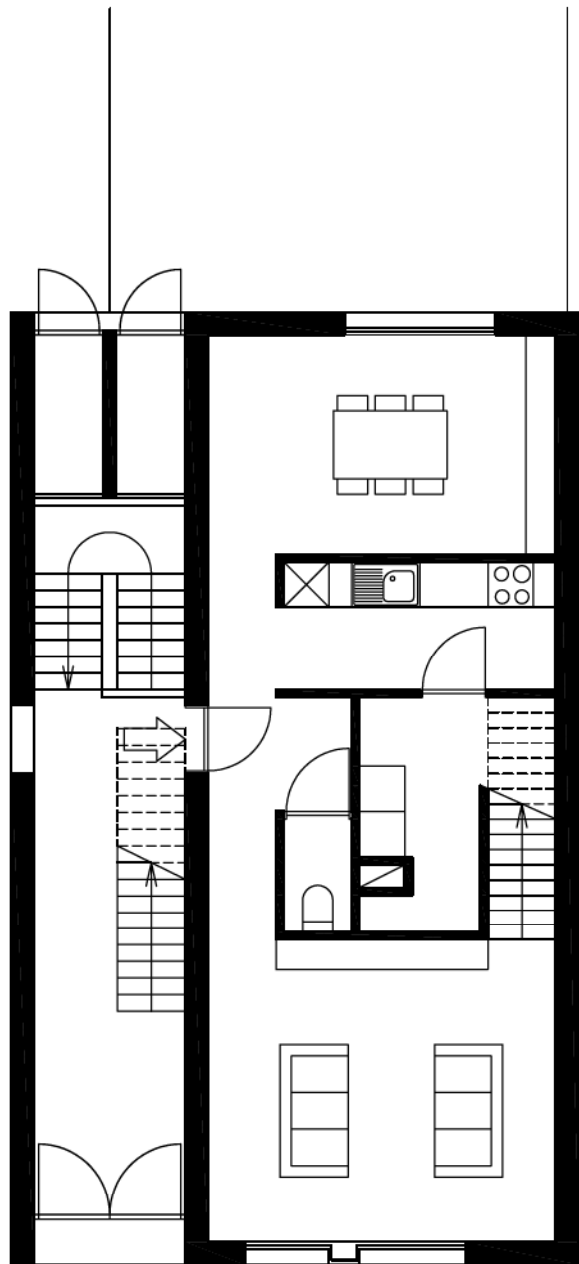
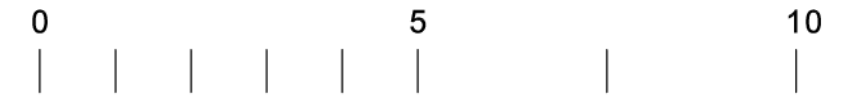
TYPE B
APPARTEMENT
2/3 | 63,9 m²

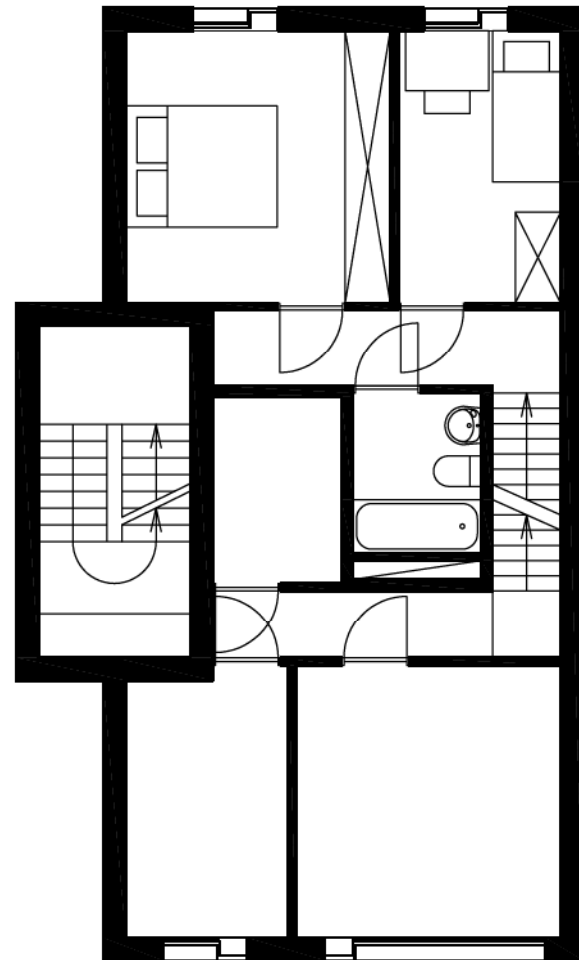
TYPE B+
APPARTEMENT
2/4 | 69,9 m²

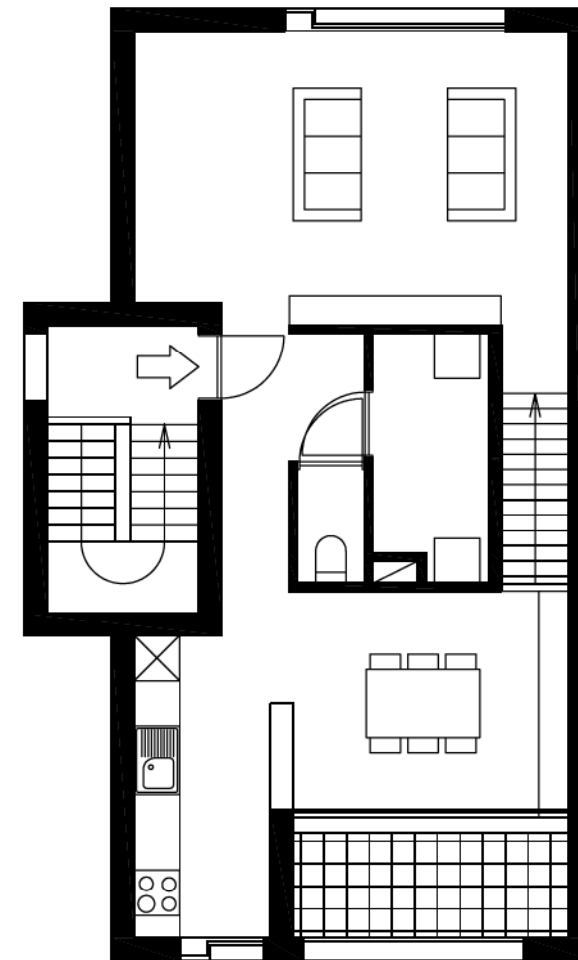
TE HUUR / TE KOOP
schaal 1/100

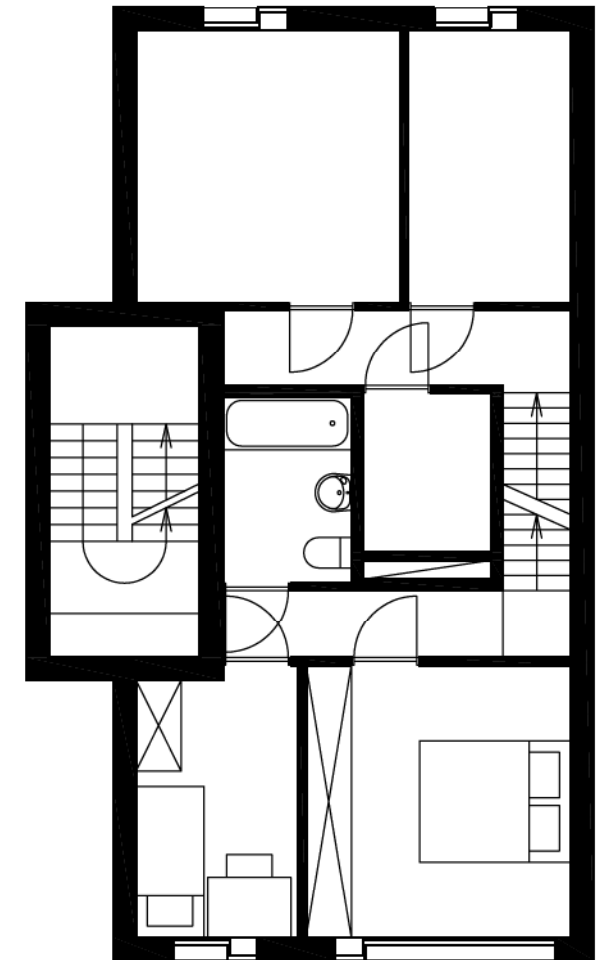
0

+1

+2

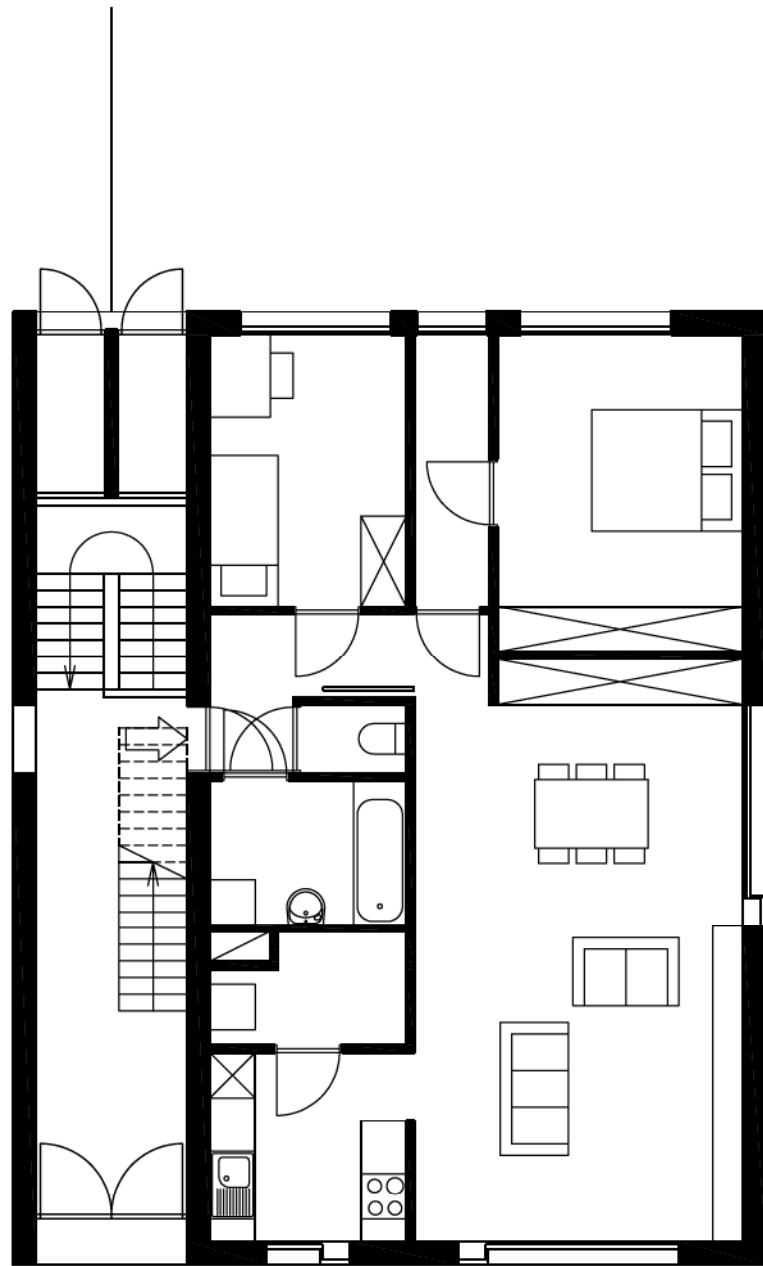
+1

TYPE C
DUPLEX-WONING
2/3 | 86,5 m²

TYPE D
DUPLEX-WONING
2/3 | 88,1 m²

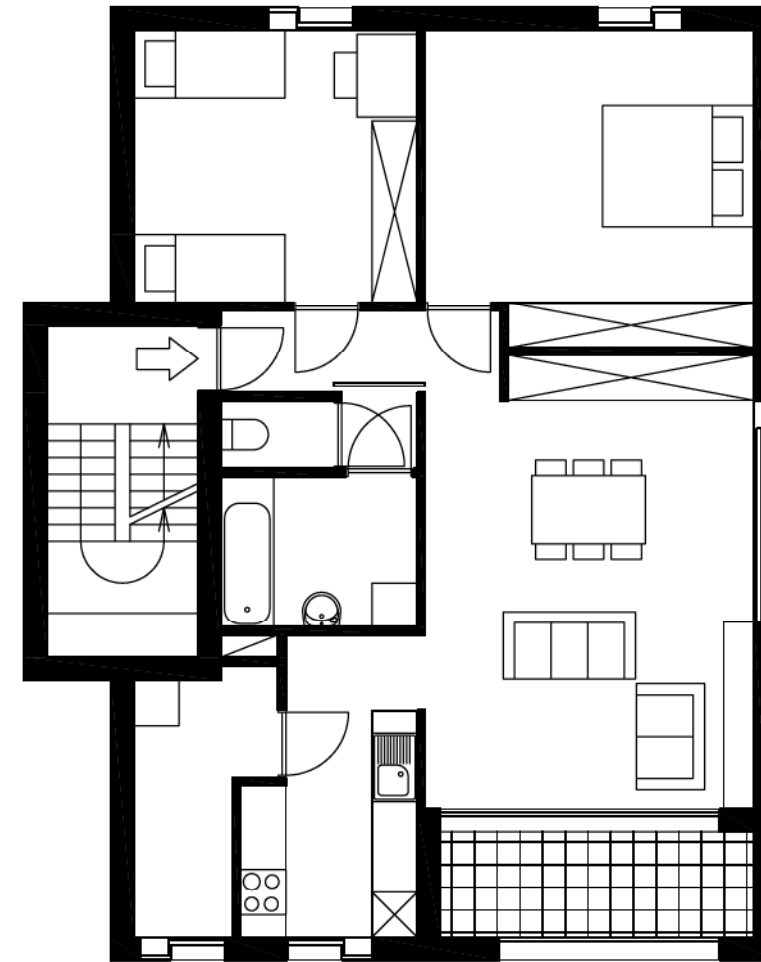

TE HUUR
schaal 1/100

0

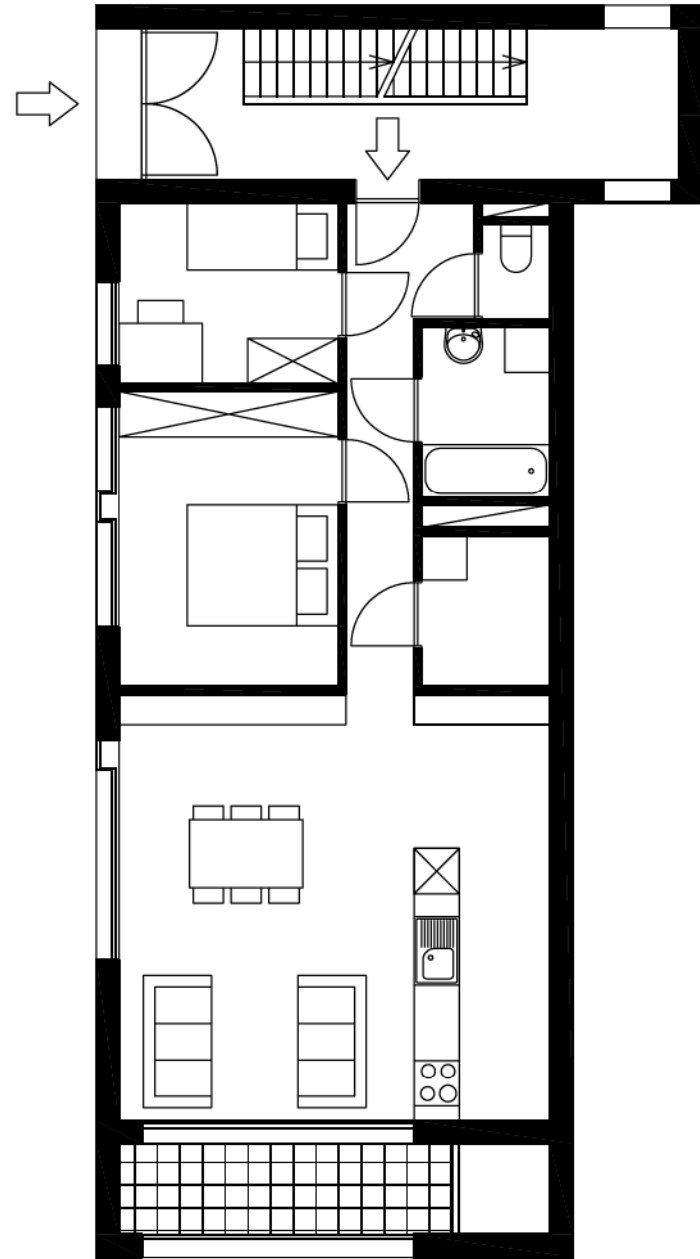
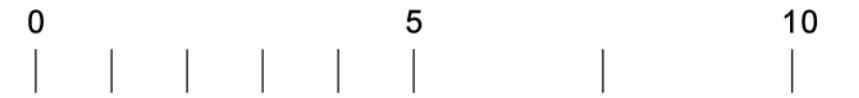
TYPE E
APPARTEMENT
2/3 | 84,6 m²

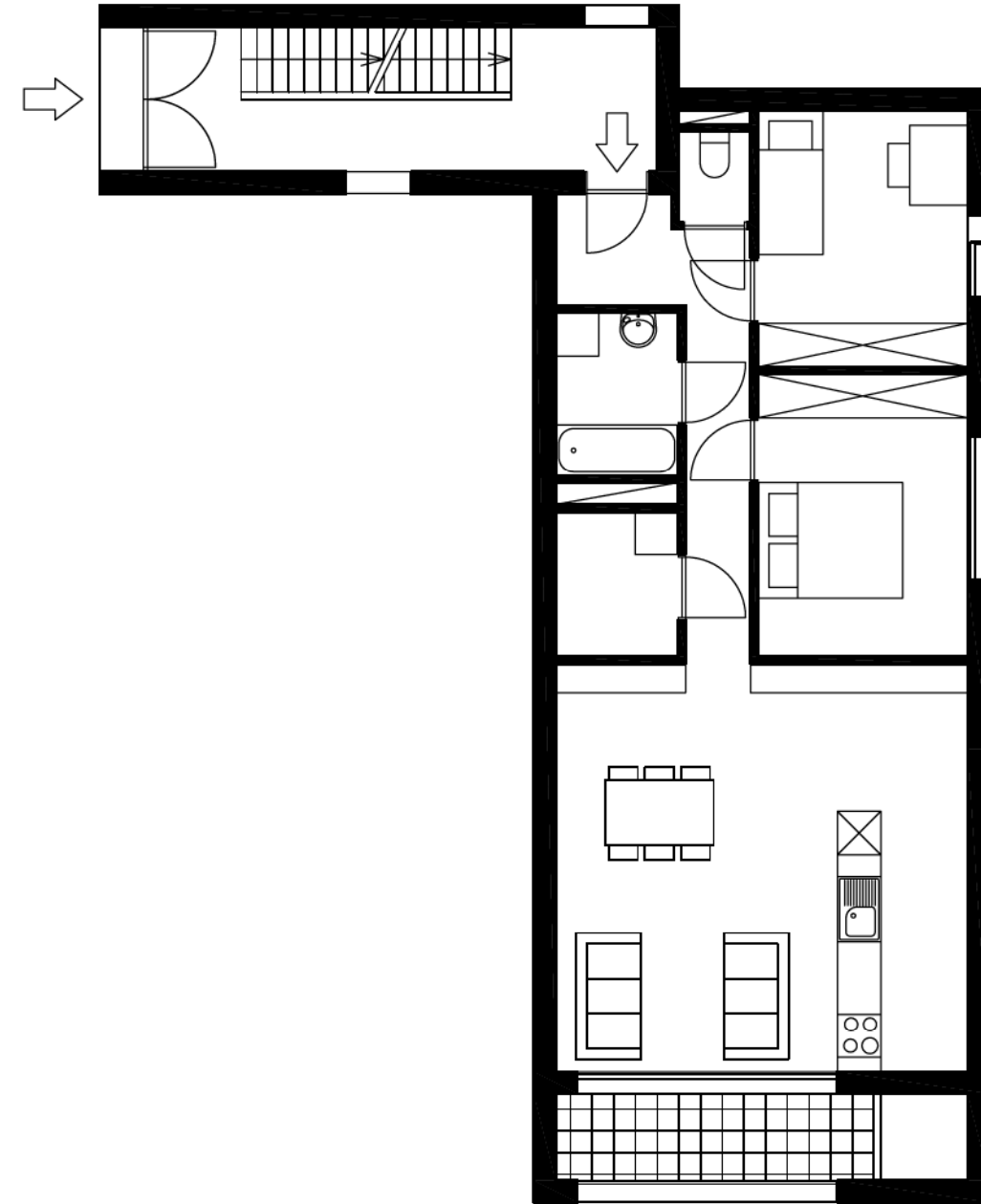
TYPE F
APPARTEMENT
2/3 | 85,5 m²

TE HUUR
schaal 1/100

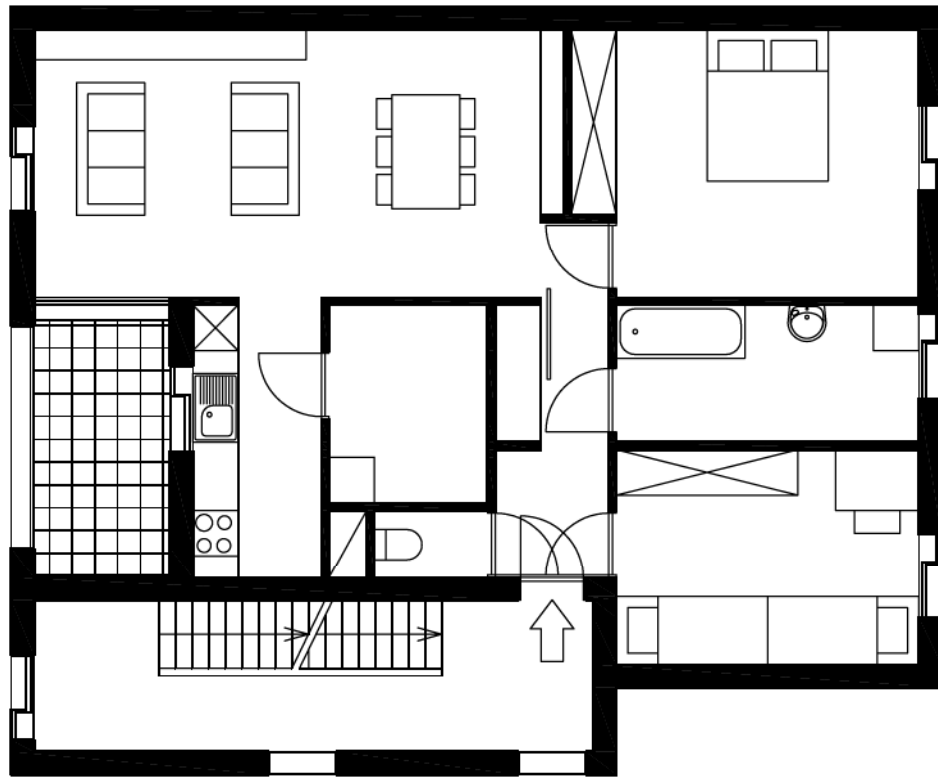
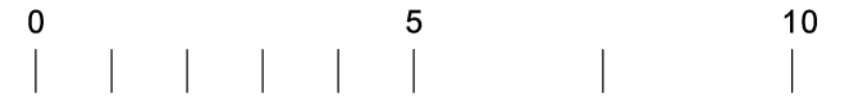
TYPE G
APPARTEMENT
2/3 | 69,3 m²

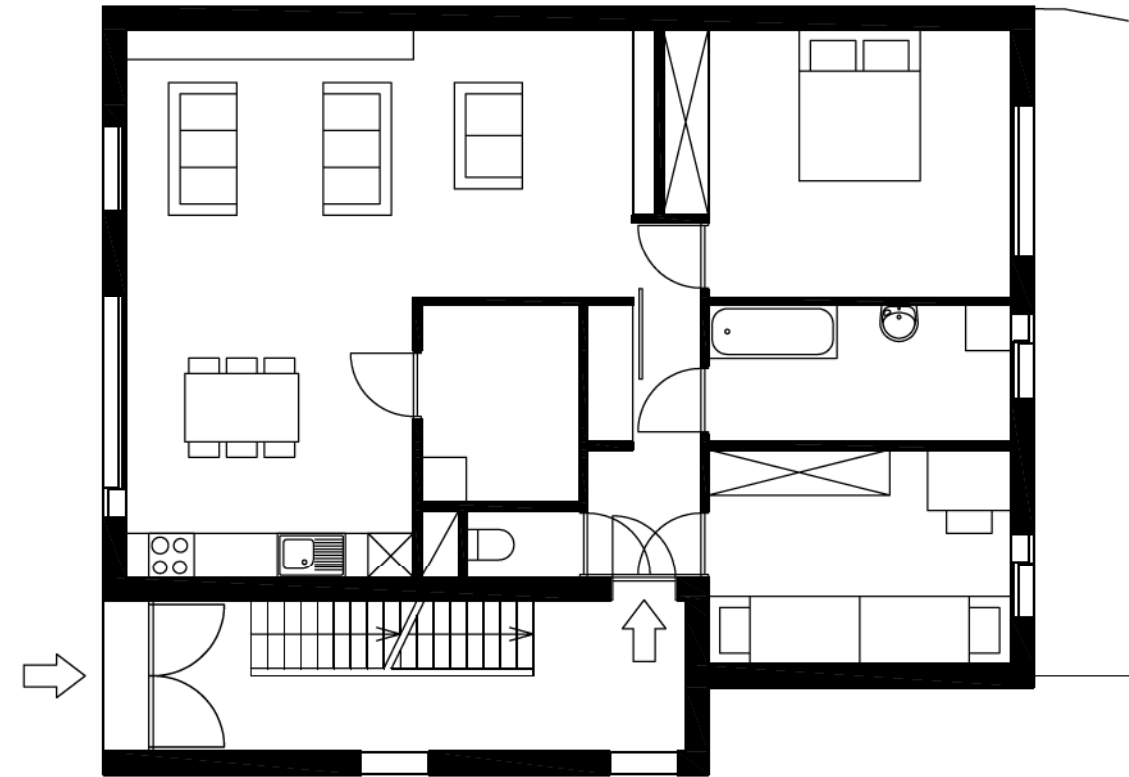
TYPE G+
APPARTEMENT
2/3 | 73,9 m²

TE HUUR
schaal 1/100

TYPE H
APPARTEMENT
2/4 | 81,7 m²

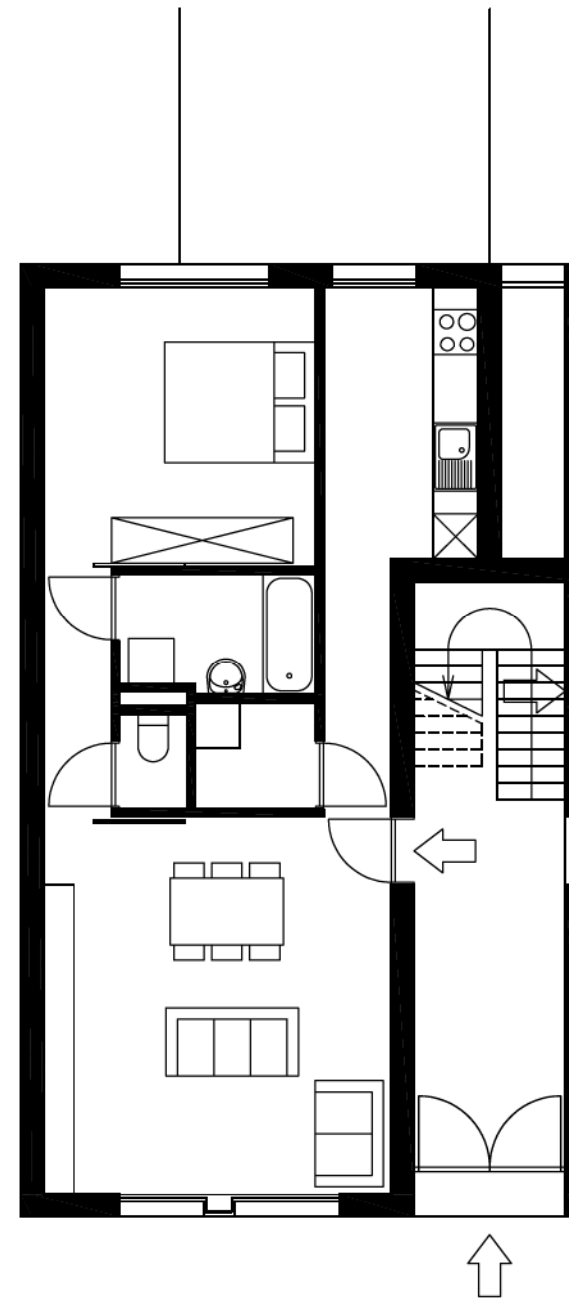
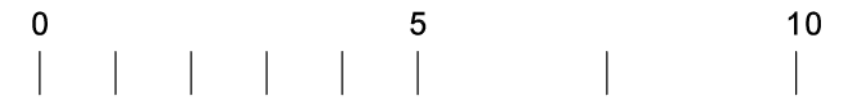
TYPE H+
APPARTEMENT
2/4 | 89,4 m²

0

TE HUUR
schaal 1/100

TYPE I
APPARTEMENT
1/2 | 59,3 m²

BEPERKTE STUDIEOPDRACHT
BRUGSE POORT GENT | LUIZENGEVECHT
Open Oproep 5 2004

IV INRICHTING PUBLIEK DOMEIN

I PROGRAMMAPUNTEN PUBLIEKE RUIMTE

PARK

- We behouden de bestaande heuvels en de meeste bomen in het parkje.
- Een polyvalent grasveld: sport, spel, zitten, liggen, wandelen, ... moet mogelijk zijn. Hierbij houden we rekening met de georganiseerde speelpleinwerking tijdens de zomervakantie en het gebruik van het park door de omliggende scholen.
- Een polyvalent plein of verharde ruimte dat eveneens dienst kan doen voor sport en spel maar geen open, lege vlakte mag zijn wanneer deze niet gebruikt wordt door grotere groepen.
- We voorzien in een primaire verharde ruimte die een divers gebruik en functies toelaat en in een secundaire circulatie voor wandelaars.
- Het sociaal veilig maken van het park door het verhogen van de sociale controle en de doordringbaarheid is prioritair >>> we voorzien zoveel mogelijk toegangen en zichten vanuit de nieuwe woningen op de openbare ruimte. Ook de betrokkenheid van de buurtbewoners is hierbij van groot belang.
- Heraanleg van de tuinmuur voor de woningen langs de Batterijstraat. Hierbij wordt de bewoners de mogelijkheid geboden om een private toegang tot het park te krijgen, zoals bij de heraanleg van het Rommelwaterpark aan de Kasteellaan in Gent gebeurde. Ook sommige bewoners van de Groendreef zouden eventueel een toegang tot het park kunnen krijgen om de betrokkenheid en de sociale controle te vergroten.
- Speeltuin voor kinderen tot 12 jaar.
- Zitbanken, tafels en afvalkorven in harmonieuze en vandalismebestendige materialen
- De passage van fietsers en brommers moet gericht zijn zodat wandelaars niet gestoord worden.
- We behouden en versterken het aaneengesloten karakter van het park in harmonie met het woonerf en de nieuwe bebouwing.
- We voorzien sanitair en een werkhok voor het stockeren van materialen die gebruikt worden bij de speelpleinwerking.
- Een afdak of luifel voor de leerlingen van de omliggende scholen, de speelpleinwerking of de bewoners en bezoekers van het park.
- Algemeen is het van belang te voorzien in parkwachters en regelmatig onderhoud van de beplanting en verhardingen.

De private toegangen in de tuinmuren van het Rommelwaterpark aan de Kasteellaan in Gent. ►

PLEIN EN WOONERF

- De nieuwe doorsteek van de Reinaerstraat naar de Groendreef vatten we op als woonerf met luv verkeer. De verblijfsfunctie primeert.
- Parkeerplaatsen zoveel mogelijk ondergronds.
- Enkele parkings aan de uiteinden van het terrein maar maximaal op 50 meter afstand van elke nieuwe woning.
- Een leesbare structuur inbrengen in harmonie met de voorziene inrichting van de Reinaertstraat en Kastanjestraat.
- Zitbanken en vuilniskorven in harmonieuze en vandalismebestendige materialen
- Groen als bindend en structuurbepalend element.
- Doorsteek aan de Bevrijdingslaan wordt verkeersremmend ingericht
- Als optie worden de garageboxen langs de Beukelaarstraat vervangen door een openbare parking en fiets- en wandelas die uitgeeft op het binnengebied.
- Het Seghersplein behoudt haar handelskarakter, inclusief de aanwezige parkeerplaatsen, een minimale ingreep zou moeten volstaan om het plein in harmonie met het parkgebied te brengen.

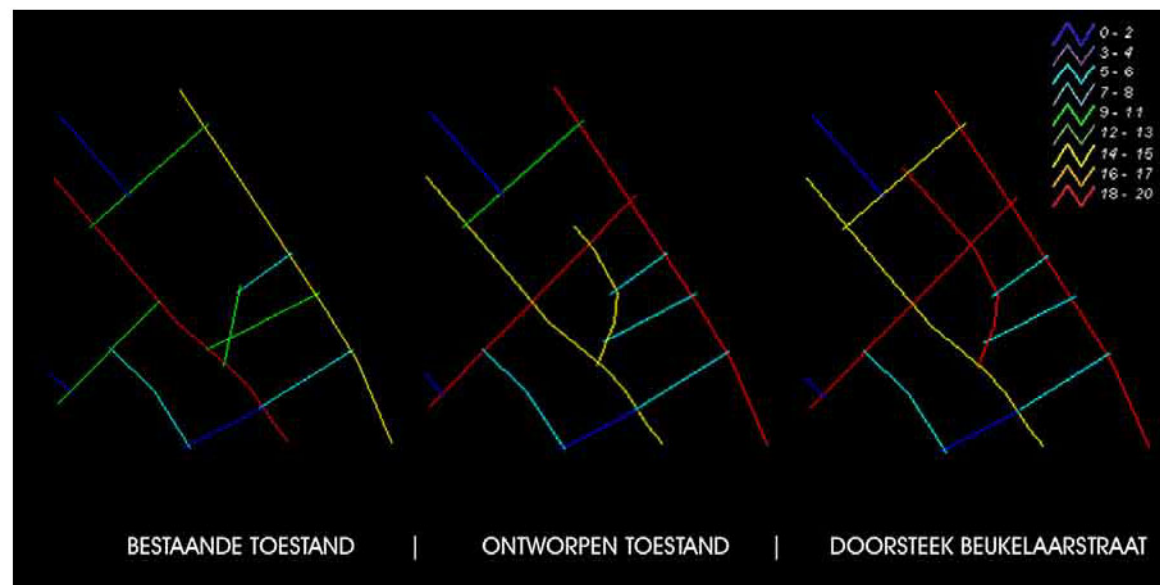
II AANPAK

ONDERZOEK DOOR MIDDEL VAN SPACE SYNTAX

Bij ons onderzoek naar hoe de interne circulatie van het gebied kan georganiseerd worden hebben we dezelfde techniek toegepast als voorheen bij de analyse van het masterplan. Met name door middel van een space syntax kregen we een indicatie van welke assen en paden intuïtief als hoofdaders zouden gebruikt worden.

We begonnen met de analyse van de bestaande toestand. Op het kaartje bemerkten we, net als eerder, dat de Bevrijdingslaan intrinsiek als de belangrijkste organiserende weg functioneert. De Groendreef vervult deze functie aan de andere zijde van het terrein. Intern viel op dat de paden die van de Groendreef doorheen het park naar het Seghersplein lopen, slechts een matige dynamiek kennen. Zelfs de Batterijstraat wordt hoger aangeschreven dan de wandeling doorheen het park. De onoverzichtelijke structuur hiervan heeft daar allicht iets mee te maken.

Op de tweede kaart werd rekening gehouden met de verlenging van de Reinaertstraat tot aan de Groendreef en met een wandelpad dat deze laatste zal verbinden met het Seghersplein. We zien dat ten opzichte van de Bevrijdingslaan de Reinaertstraat nu potentieel meer dynamiek zal genereren. Let wel dat deze syntax enkel betrekking heeft op de onmiddellijke omgeving van het terrein, en dus enkel relevant is voor de weergegeven straten.

▲
Zicht op de
garageboxen aan de
Beukelaarstraat.

Een opmerkelijk gegeven dat we uit deze kaart kunnen afleiden is dat de nieuwe doorsteek een stuk belangrijker zal worden dan de vroegere verbindingen. Het wandelpad (geel op de kaart) overklast het voormalige pad naar de Groendreef en zelfs de Batterijstraat. De oorzaak hiervoor ligt in de verbinding met de nieuwe Luizengevechtstraat die op zich in verbinding staat met veel meer straten. In ons ontwerp zullen we deze as dan ook zwaarder moeten profileren dan de andere te ontwerpen wegenis.

Tenslotte hebben we de denkoefening verder gezet die we in het vorige hoofdstuk aangevat hebben, en keken we naar wat het effect zou zijn van een verbinding tussen het park en de Beukelaarstraat. Het perceel dat momenteel enkel garageboxen herbergt zal als centrale wandelas spectaculair aan belang winnen. We kunnen hieruit afleiden dat de bewoners van de achterliggende wijken zouden opteren voor deze verbinding in plaats van rond te lopen langs de Bevrijdingslaan of Groendreef. Een gegeven dat met name de veiligheid van spelende kinderen enkel maar ten goede kan komen.

Als conclusie stellen we dat er over deze optie toch nogmaals serieus zou moeten nagedacht worden. We besluiten dat we bij de inrichting van de nieuwe woningen alleszins de optie open laten. Bij het ontwerp van het publiek domein voorzien we dat deze optie aangenomen wordt, maar houden we rekening met een alternatieve structuur die eveneens functioneert zonder deze ingreep.

Zolang de mogelijkheid open blijft kan men op lange termijn nog besluiten tot de realisatie ervan.

VOORSTEL

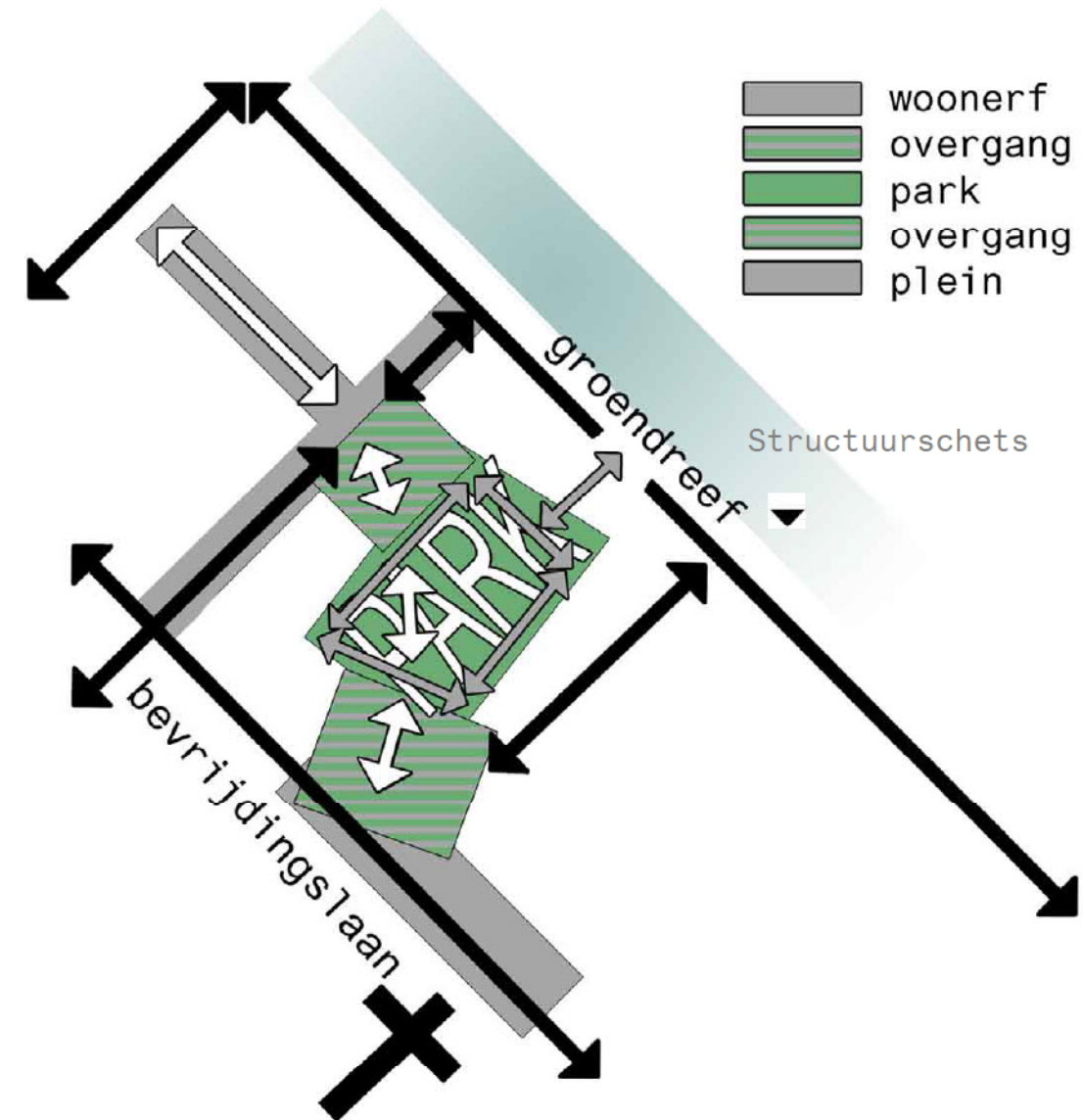
De gewenste structuur van het gebied geven we hiernaast in abstracte vorm weer. We hielden hierbij rekening met een doorgang naar de achterliggende wijken, een gegeven dat zoals gezegd autonoom kan functioneren. De witte pijlen geven deze zachte as weer, de grijze de secundaire padenstructuur en de zwarte de verkeersstraten.

We vooragen een geleidelijke overgang van grijs naar groen om een zo evenwichtig mogelijke integratie van het park te bekomen. De nieuwe Luizengevechtstraat richten we in als woonerf. Dat wil zeggen dat de verblijfsfunctie hier primeert boven de verkeersfunctie. We laten automobilisten de mogelijkheid om doorheen de straat te rijden, maar de inrichting van de weg moet duidelijk maken dat de wagen hier ondergeschikt is aan de voetganger-fietser. Evenmin voorzien we doorgaand verkeer van de Bevrijdingslaan naar de Groendreef om slukverkeer te voorkomen.

De andere zone die we grijs kleuren bevindt zich aan de overzijde: het Seghersplein. Het is de bedoeling om de inrichting hiervan grotendeels intact te laten, maar het ondergronds brengen van de electriciteitscabines en het integreren van de toegevoegde ruimte die door de sloop van de woningen op de hoek ontstaat noopt een aanpak die het geheel harmoniseert.

Centraal wordt het huidige park als aaneengesloten groengebied bewaard. Hier zullen dan ook zo weinig mogelijk verhardingen en constructies komen.

De overgangszones tussen het woonerf, het Seghersplein en het park wordt opgevat als synthese tussen beide sferen. We zorgen voor een overgang die zowel groen als grijs combineert en voorzien alle bijkomende openbare functies op deze plekken.

Panoramisch zicht op de huidige parkstructuur

III ONTWERP

OVERKOEPELENDE STRUCTUUR

Nu deze structuur vastgelegd is, komt het erop aan om middels een eenvoudige ingreep deze gedachtengang te concretiseren. Herbekijken we de programmatie van het park: gevraagd wordt om een visuele verbinding te leggen tussen de pleinen, de straten en het park. Tevens noopt het behoud van de heuvels in het park tot een herwerking van de bestaande keermuren en taluds. En verder is het van belang om zoveel mogelijk zitbanken en zelfs tafels te voorzien die een polyvalent gebruik toelaten.

De synthese van deze gegevens leidt tot een zeer eenvoudige oplossing: we voorzien een structuur van banken die het gehele terrein beslaat, van het Seghersplein tot het woonerf, in de vorm van een lange lijn zich rondom de heuvels krult en zo de keermuren vervangt. Nu eens breder dan weer smaller wordend scheidt zij de mogelijkheid de bezoeker het gebruik te laten bepalen. Men kan er gewoon op zitten, maar eveneens liggen, zonnenbaden, lezen, spelen, en bij voetbalspelletjes of speelpleinwerking kan ze dienst doen als tribune.

De bezoeker beslist zelf of hij alleen, dan wel met twee of een grotere groep gaat samenzitten. Het gebruik is polyvalent in de brede zin van het woord. De vergelijking met de heraanleg van de Gras- en Korenlei is dan ook snel gemaakt. Ook daar betrof het een weinig gefrekwenteerde zone in Gent, waar bij de herinrichting voorzien werd in een verkeersluw gebied waar evenwijdig met de Leie ellenlange zitbanken werden aangebracht. Het resultaat was spectaculair: van bij het minste zonnestraaltje stromen jongeren, ouderen, inwoners en toeristen, groepen en enkelingen toe om zich op de banken neer te vleien en van het uitzicht en elkaars gezelschap te genieten. De lange structuur legt de link tussen de gebruikers, ze verbindt iedereen die er plaats neemt, zonder ze effectief met elkaar te confronteren.

Het delen van dezelfde bank als symbool voor tolerantie, integratie en groepsgevoel. Een gegeven dat, gezien de sociale problematiek van de buurt, enkel vruchten kan afwerpen.

Ook biedt een dergelijke structuur de kans om de - naar sociale veiligheid toe - zo belangrijke verlichting hierin in te werken. Wordt de bank niet gebruikt, dan biedt ze bij nacht een feeëriek spel van dansende lichtjes die de wandelaar doorheen het park geleiden.

Vertrekkend op het Seghersplein richt zij het zicht op de kern van het park waardoor beiden evenwichtig met elkaar verbonden worden zonder dat het plein door middel van een dure heraanleg moet worden aangepakt.

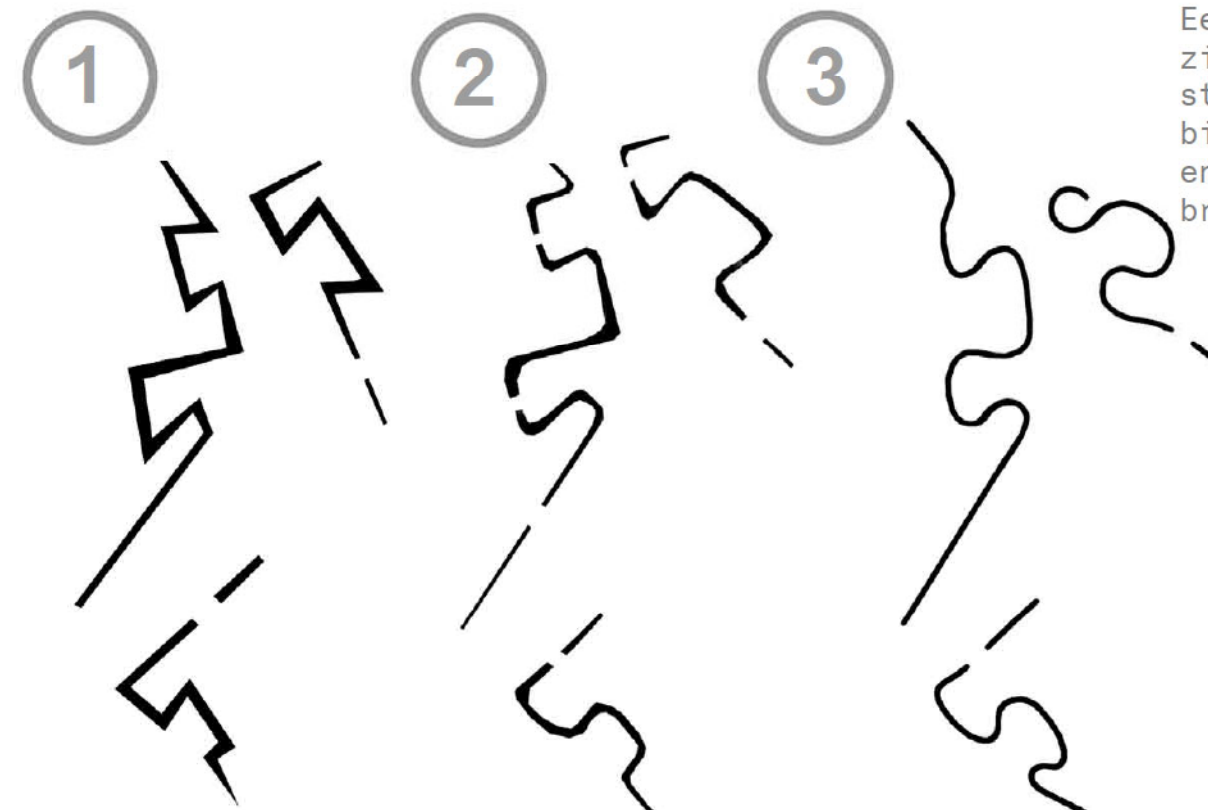
We onderzochten drie mogelijke grafische oplossingen voor de bank: een harde vorm, die zich met scherpe hoeken als een bliksemschicht doorheen het terrein slaat (1); een vorm die niet rond en niet recht is maar duidelijke verbredingen kent die het polyvalente gebruik benadrukken (2); en een vorm die zich zacht en organisch doorheen het park wentelt (3).

We besloten tot de uitwerking van het laatste concept omwille van het feit dat deze de reeds harde, gefragmenteerde wanden van het terrein verzacht. Een sterk contrast met de bestaande structuur die de leesbaarheid vergroot.

De ellenlange zitbank aan de Graslei in Gent

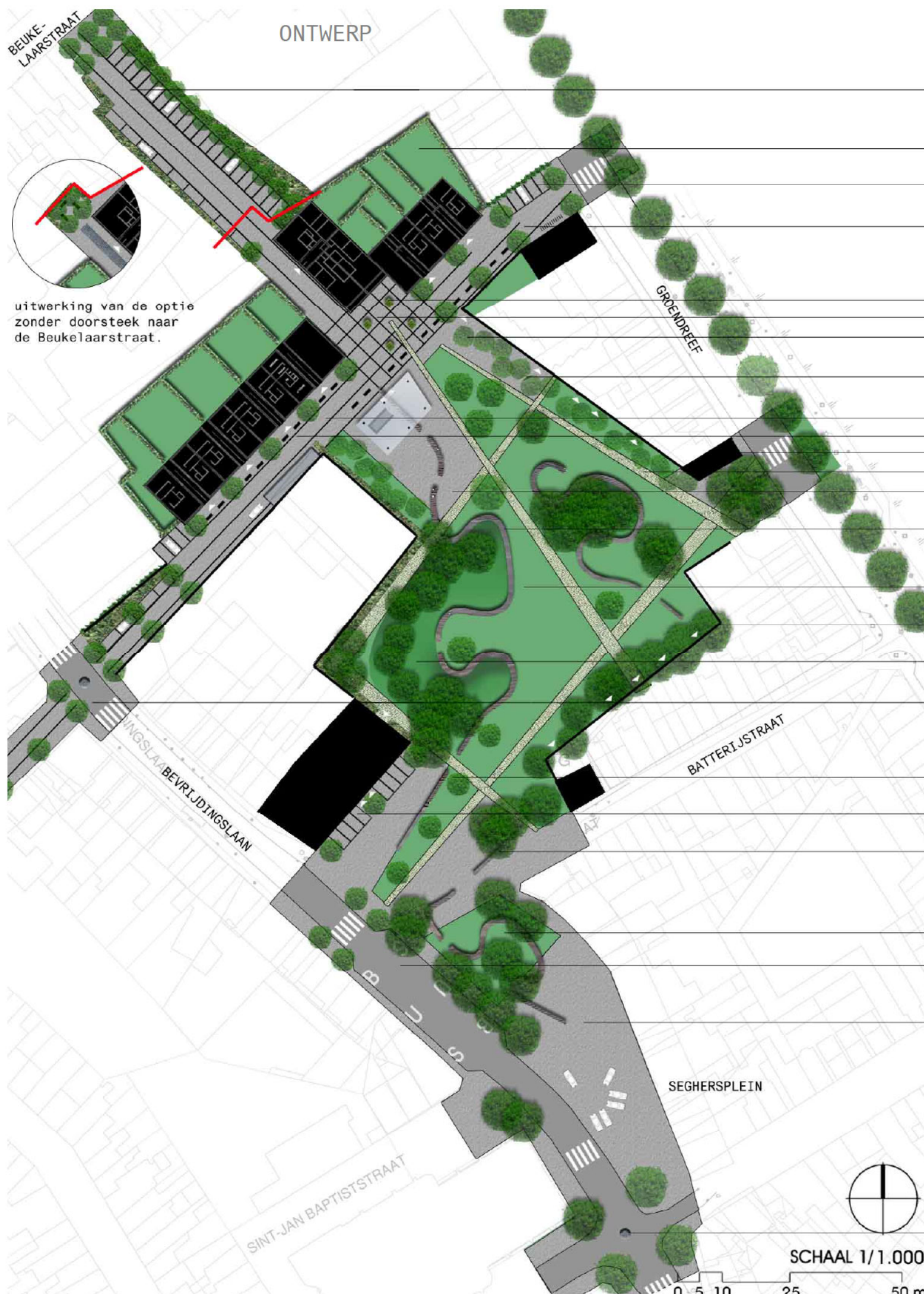

En een ander park waar een zitbank de hoofdrol vertolkt

Een structuur van zitbanken als structurerend, bindend element en identiteitsbrenger

ONTWERP

uitwerking van de optie zonder doorsteek naar de Beukelaarstraat.

- doorsteek naar de Beukelaarstraat voor langzaam verkeer en openbare parkeerhaven in optie
- privé-tuinen
- parkeerhaven en fietsenstallingen
- assen worden verduidelijkt door middel van een lijnenstructuur gebaseerd op het toekomstige profiel van de Kastanjestraat-Reinaertstraat
- centraal pleintje als organisatorisch gegeven
- wintergroene bamboes beaccentueren de vier hoeken van het pleintje
- zithoek onder in vrij verband geplaatste, meerstammige elzen (*Alnus glutinosa*)
- open grasveld met 3 lindes (*Tilia cordata*)
- woonerf met zitbanken en rijen honingboom (*Sophora japonica*)
- werkhok en fietsenstalling
- paden in grind verbinden de hoeken van het park
- pleintje met zitbank, transparante luifel en toegang tot ondergrondse parking
- zitbanken met oppervlakte in hout en ingewerkte verlichting
- slingeren zich rond de bestaande heuvels en bezorgen het Luizengevecht identiteit
- polyvalent gazonvlak: ruimte voor sport, spel of gewoon om te wandelen
- nieuwe tuinmuur waarin de bewoners naar keuze een poortje kunnen plaatsen
- 'speelheuvel': spelelementen voor kinderen tot 12 jaar verspreid over de heuvel maar binnen de bochten van de zitbank
- de doorsteek over de Bevrijdingslaan wordt beaccentueerd door een overrijdbaar rond puntje in kasseien en vier bomen op de hoeken.
- grasstrook en grindpad leggen de link tussen het park en het Seghersplein
- parkeerhaventje bij het nieuwe wijkgezondheidscentrum
- zitbank verbindt het park harmonieus met het plein en bakent het terras van het cafeetje af
- grasstrook onder de bestaande bomen. de twee electriciteitscabines worden ondergronds gebracht
- de Bevrijdingslaan wordt versmald om het verkeer te stremmen en de bushalte krijgt een afbakening
- de rest van het plein blijft behouden zoals het is
- het kruispunt wordt beaccentueerd middels vier grote bomen en een verhoogd maar overrijdbaar rond-puntje in kasseisteen

SCHAAL 1/1.000

0 5 10 25 50 m

PUBLIEKE RUIMTE

Op het Seghersplein worden de electriciteitscabines ondergronds gebracht, de bestaande heestermassieven verwijderd alsook de achthoekige 'floorscaping' die niet langer interessant is.

Onder de zitbank, ter hoogte van de 'Jeanne d'Arc' waar ruimte voor een terras gelaten wordt, komt een grasveldje onder de bomen. Op deze wijze dringt het park een stukje dieper door op het plein.

De overgang van het plein naar het park, waar ook het nieuwe Wijkgezondheidscentrum komt, vormt een belangrijke schakel in het ontwerp. Als een soort paperclip geleiden de banken het zicht naar het park en vice versa. De bank op het plein plooit open in het verlengde van de Batterijstraat waardoor deze de sfeer van een woonerf oproept. De bank vormt tevens de grens van het terras aan het cafeetje.

Een versmallende spie in gazon trekt het park als het ware naar buiten, waardoor de idee ontstaat dat het park groter lijkt dan ze eigenlijk is. Een pad in grind begeleidt de zichtas die het park ontsluit en maakt tevens de doorsteek naar de groendreef.

De tweede bank begeleidt de gazonstrook en trekt eveneens het zicht van het plein het park in. Daarbij vormt zij de omkadering van het pleintje voor het wijkgezondheidscentrum. Omdat deze laatste voor veel mensen per auto bereikbaar moet zijn komen hier 8 openbare parkeerplaatsen.

In het park zelf wordt de bestaande padenstructuur volledig herbekeken en vervangen door verbredende grindpaden zodat een optische vergroting van het terrein bekomen wordt.

Het grasveld blijft open, er wordt rekening mee gehouden dat er kan gevoetbald worden zonder effectief doelpalen te zetten. Tenslotte volstaat het voor de spelers om enkele kledingsstukken of boekentassen hiervoor te gebruiken, en kan de grootte van het veld naar keuze aangepast worden.

Het huidige speelterreintje wordt verplaatst naar de grootste heuvel. Deze krijgt integraal de functie van 'speelheuvel' voor kinderen tot 12 jaar, met een zandbak, schommel, schuifaf, ... Op deze wijze wordt het speelterrein begrensd door de zitbank en hebben ouders overzicht op de situatie terwijl ze rustig met elkaar kunnen keuvelen op de zitbank.

SEGHERSPLEIN

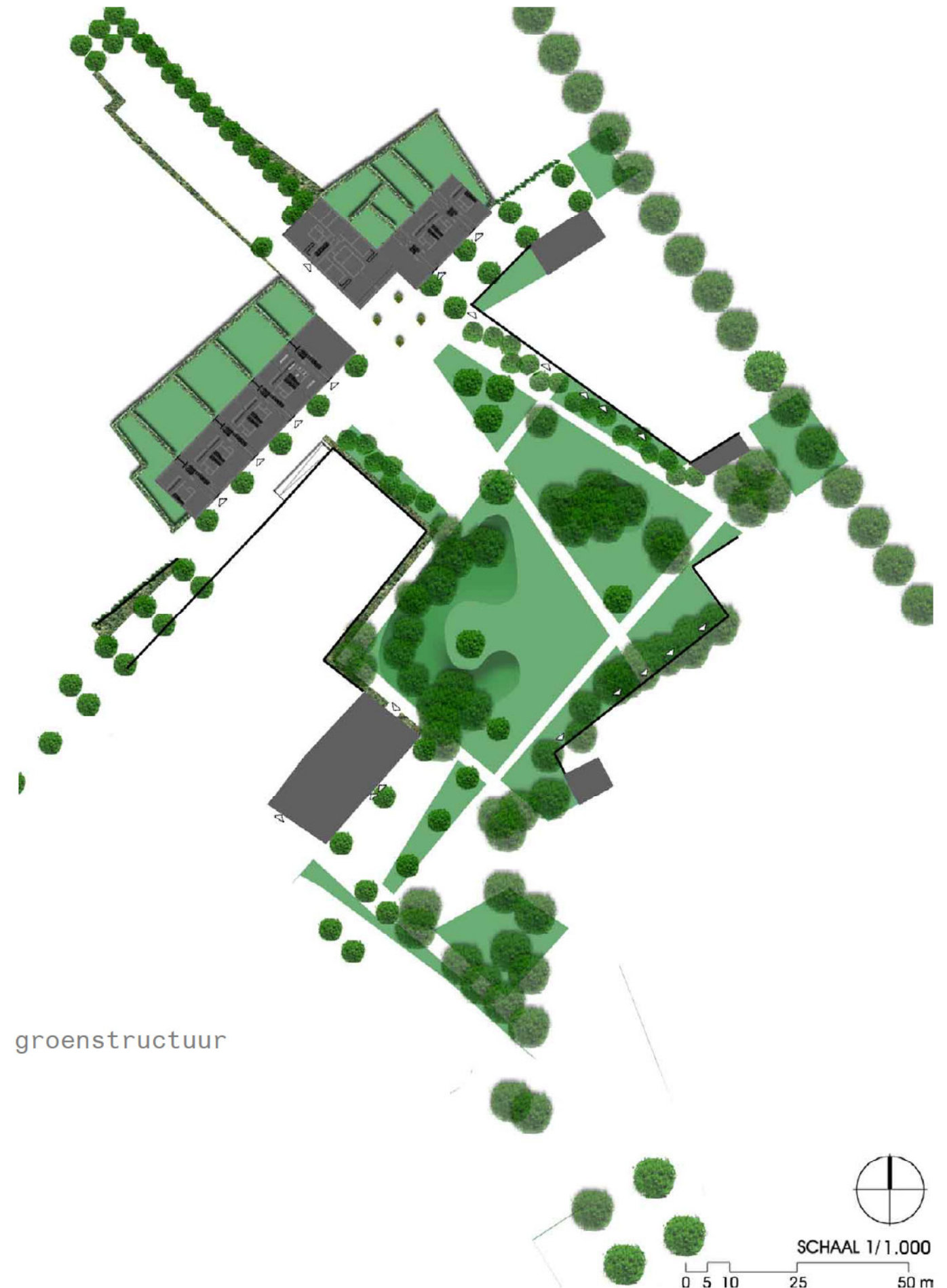
De tweede heuvel wordt beplant met heesters en bodembedekkers en vormt een groen eiland in het park. Deze heuvel werd verkleind om de doorsteek van de Groendreef naar het Seghersplein te kunnen realiseren (sociale controle!). Hiertoe moeten enkel een aantal struiken en weinig waardevolle jonge bomen wijken. De zitbank krult zich rond de heuvel om in een lus te eindigen waardoor een intieme zithoek ontstaat. Een zithoek die zich eveneens uitstekend zou lenen voor openlucht-klassen van de Meisjesschool in de Reinaertstraat.

De tuinmuur van de woningen aan de Batterijstraat en de Groendreef wordt gekaleid en voorzien van een anti-grafittilaag. De eigenaars wordt, met als voorbeeld het Rommelwaterpark, de mogelijkheid geboden een tuindeurtje te plaatsen. Ook dit verhoogt de sociale controle en de betrokkenheid van de buurtbewoners.

Aan de zijde van de Batterijstraat blijven de bestaande bomen op een enkele uitzondering na behouden. (We stellen voor om in samenspraak met de plantsoendienst een evaluatie van de aanwezige bomen in het park te maken en een coherent beheersplan op te stellen.) Aan de zijde van de groendreef wordt de wand van het park afgewerkt met in vrij verband geplaatste meerstammige elzen (*Alnus glutinosa*). Deze boomsoort is ecologisch zeer waardevol en zou een groot aantal vogels en vlinders het park intrekken. Ook bloeit zij zeer vroeg op het jaar wat de lentebeleving vergroot.

Voorbeeld van de meerstammige zwarte els

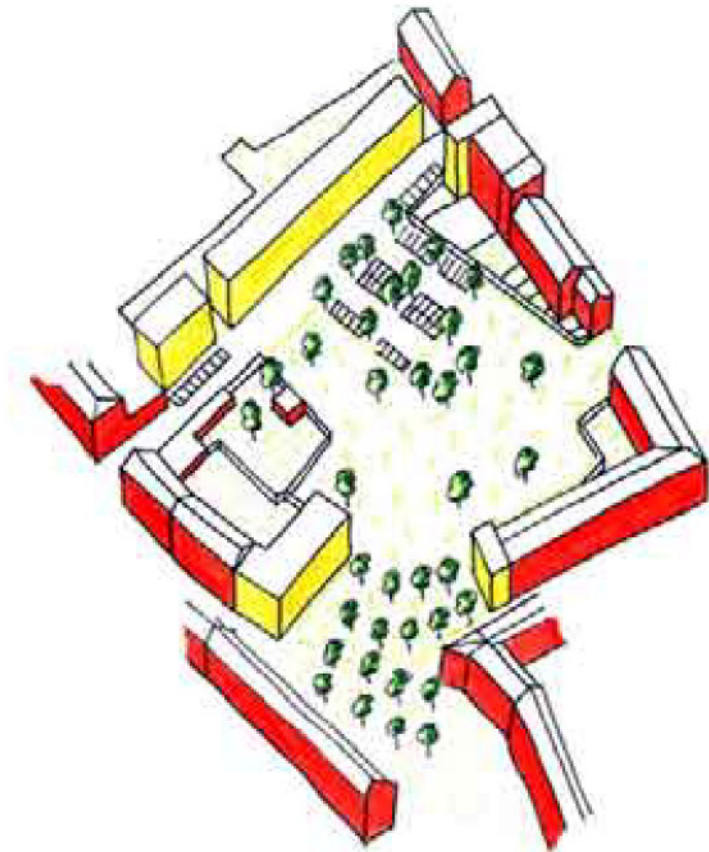

groenstructuur

De overgang van het park naar het nieuwe woonerf langs de Luizengevechtstraat vormt de tweede grijs-groene zone. Ook hier werd een spie in gazon bedacht om het park open te trekken. De verharde kant wordt opgevat als open plein dat dienst kan doen voor sport en spel, met name voor de Meisjesschool of de zomerse speelpleinwerking. Om deze reden werd hier ook een transparant afdak voorzien om beschutting te bieden bij slecht weer. De in de opdracht voorziene openbare parkeerhaven werd na lang beraad naar de ondergrond verbannen. De ruimte leent zich niet voor een dergelijke inrichting waardoor de link tussen park en woonerf verloren zou gegaan zijn. Bemerkt dat op de schets, opgemaakt in het masterplan, rekening werd gehouden met een volledige onteigening van de tuin van de apotheker, wat uiteindelijk niet gebeurde, waardoor de optie van een parkeerhaven meer mogelijkheden had gekregen.

De toegang naar de parking wordt echter wel duidelijk zichtbaar en onder de luifel voorzien, zodat zij een prominente plaats heeft in het gebeuren. De zitbank die zich doorheen het park slingert zorgt voor de ruimtelijke binding tussen deze zone en de rest van het park. Zij bevindt zich centraal op dit pleintje waardoor zij de ruimte functioneel interessant maakt. Wordt het pleintje niet gebruikt, dan ligt zij er ook niet bij als een kale vlakte, en wordt het wel gebruikt, dan vormt het een organiserend element voor sport, spel, of gewoon samen zijn.

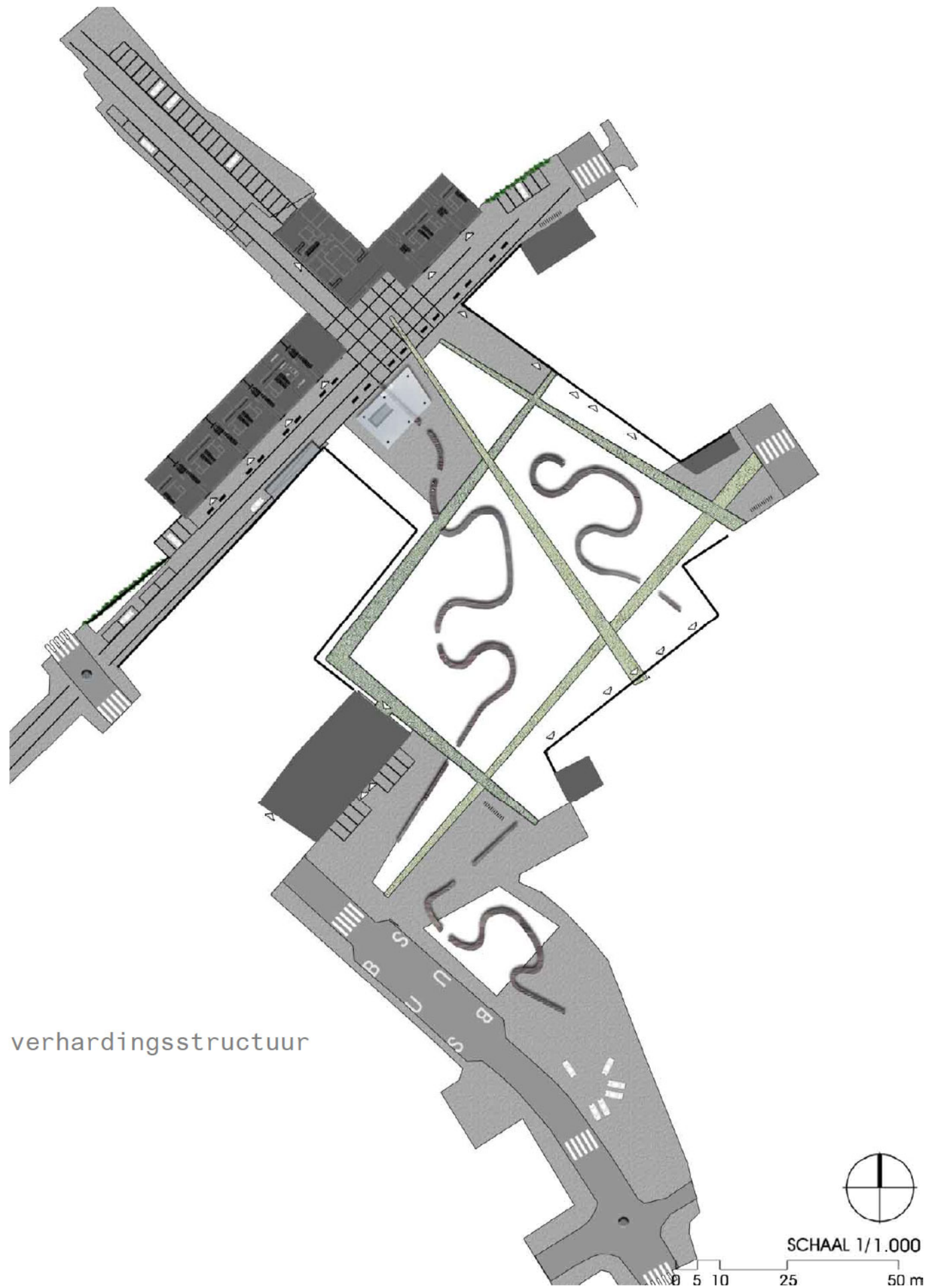
De muur die de tuin van de apotheker begrenst, wordt net als aan de overzijde van het park voorzien van in los patroon geplante zwarte els met een bodembedekking van kruidachtigen en klimplanten. Zo wordt deze zone aan weerszijden door groen omgeven waardoor zij nog meer aansluiting krijgt met het eigenlijke parkgebied. De elzenrij aan de overzijde gaat ter hoogte van deze zone over in verhard oppervlak, waardoor een lommerrijke zithoek ontstaat, intiem en met overzicht op het park. Op het grasveldje voorzien we drie niet te grote, lichtdoorlatende bomen, boomhazelaar (*Corylus colurna*) of linde (*Tilia cordata*) zou het hier de ideale boom voor zijn.

De structuur van het Luizengevecht zoals voorgesteld in het Masterplan

HET LUIZENGEVECHT NIEUWE STIJL

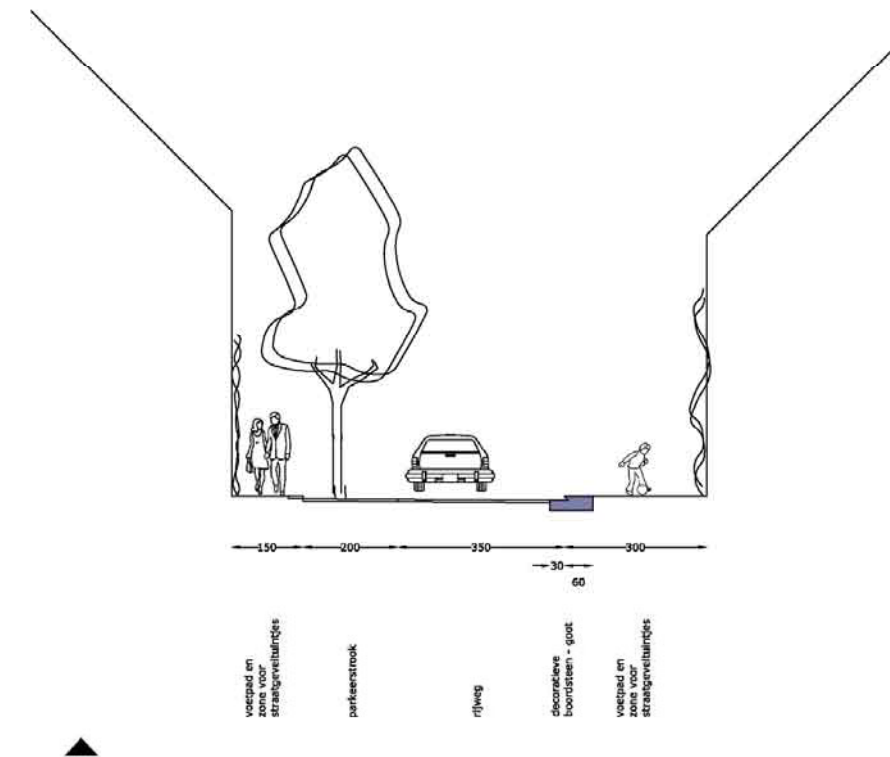

Wat het eigenlijke woonerf en de nieuwe Luizengevechtstraat betreft, hebben we ons gebaseerd op de toekomstige inrichting van de Kastanjestraat. Het is prioritair dat deze overeenkomt met de inrichting van de Reinaertstraat om te benadrukken dat het hier om een (langzame) as gaat.

Het bijgevoegd profiel geeft weer dat de rode draad doorheen deze inrichting zou bestaan uit een decoratieve boordsteen waarin eveneens de afwatering verwerkt is.

Omdat het niet mogelijk bleek een as doorheen de Reinaertstraat tot aan de Groendreef te trekken besloten we tot transformatie van dit gegeven. De boordsteen wordt doorgetrokken maar verdubbeld in evenwijdige, gelijkgrondse lijnen. Hierdoor ontstaat een spel van contrasterende lijnen doorheen het verharde woonerf. Een structuur die onvertrouwd is voor de automobilist en aldus verkeersremmend werkt. De automobilist voelt hierbij intuïtief aan dat hier de verblijfsfunctie primeert en wordt verplicht stapvoets het gebied te benaderen. Door de positie van de toegang naar de ondergrondse parking wordt het verkeer hier automatisch naartoe geleid en wordt een asverschuiving bekomen zonder dat deze alsdusdanig beaccentueerd wordt in de verharding. Deze asverschuiving wordt visueel wel in de verf gezet door de verspringing van de bomenrijen.

Als boomsoort dachten we hier aan de honingboom, (*Sophora japonica* 'Regent'), een ietwat ijle, lichtdoorlatende boom met smalle, geveerde bladeren. Langsheen de nieuwe woningen beaccentueren deze bomen de toegangen en wordt parkeren onmogelijk gemaakt door de plaatsing van massieve zitbanken.

De voorziene herinrichting van de Kastanjestraat als typologisch voorbeeld.

De zitbanken betrekken de bewoners bij het straatgebeuren. Ter hoogte van het tweede bouwblok kruisen de aslijnen loodrecht de lijnen die de doorgang met parking naar de Beukelaarstraat benadrukken. Ook hier vinden we een asverschuiving. De vermenging van de loodrechte lijnen vormen centraal de aanzet naar een rechthoekig plein. De zone die aldus afgebakend wordt speelt een sleutelrol in de organisatie van het woonerf, aangezien hier haast alle wegen samenkomen die het gebied binnen trekken. Het plein vormt dan ook het scharnier waarrond de organisatie van het binnengebied geënt is. Om dit feit nog meer in de verf te zetten worden excentrisch maar binnen het raster vier iets verdiepte plantvakken geplaatst met hoge bamboes als verticale elementen. De bamboes liggen midden op de as die de Reinaertstraat met de Groendreef verbindt waardoor zij het zicht breken en de scharnierfunctie benadrukken. Ook de occasionele voertuigen die hier passeren naderen recht op deze bamboes waardoor nog maar eens duidelijk wordt dat zij hier geen prioriteit hebben. Vanuit het middelpunt tussen de bamboes vertrekt de belangrijkste wandelas van het woonerf naar het park en zo door naar het Seghersplein, zoals in de structuurschets bepaald was.

De knik die het woonerf maakt aan de rand van de groendreef wordt opgevangen door de lijnstructuur in de verharding voortijdig één voor één te laten stoppen. De langste lijn stopt net voor het zebrapad waardoor zij visueel de link legt met het binnengebied. Vier bomen (lindes) leggen de link tussen deze overgang. Op het kleine pleintje dat aldus ontstaat worden een vijftal parkings en een ruime fietsenstalling voorzien.

Samenvattend kunnen we stellen dat de opbouw van het terrein evenwichtig en sober, maar toch ludiek gerealiseerd wordt.

Het gebied is divers ingericht en biedt ruimte voor jong en oud, voor veel of weinig volk. De doordringbaarheid en transparantie werden zeer sterk uitgewerkt met het oog op sociale controle, waardoor we een oase van rust en ontspanning bekommen in de dichtbebouwde wijken die het luizengevecht omringen.

IV MATERIAALVERDUIDELIJKING

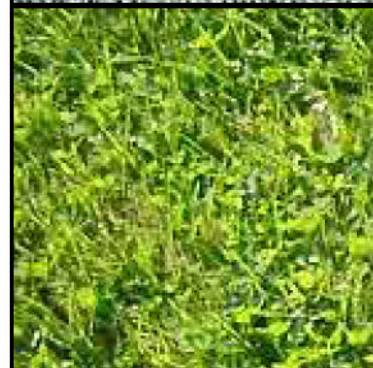
CIRCULATIE – VERHARDING

◀ betontegels van 100x100cm in het raster aan het woonerf

◀ dolomiet als verharding voor de secundaire paden

◀ speel- en sportgazon

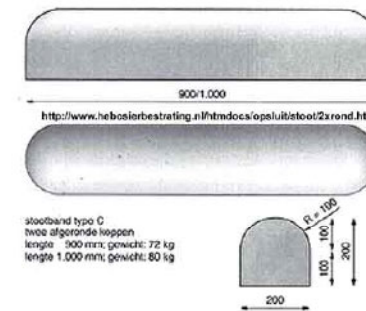
◀ betondallen 20x20 als verharding van het woonerf en de Luizengevechtstraat

◀ contrasterende lijnen in zwarte Engelse klinkers
alternatief : basaltkassei

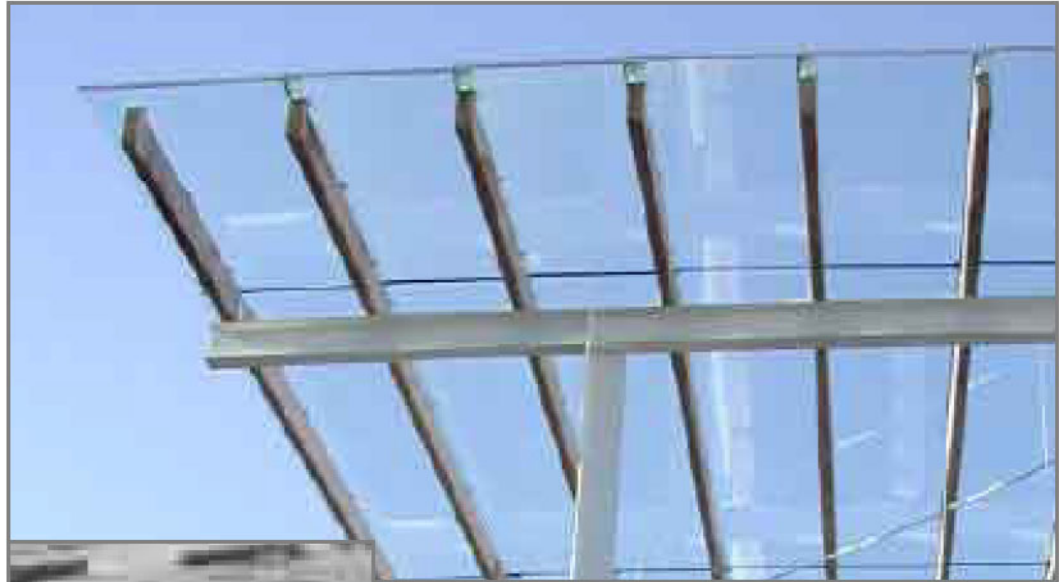

◀ kasseien in Belgisch Porfier voor de overrijdbare ronde punten in de Bevrijdingslaan

◀ betonnen stootbanden ter afboording van de parkings

PARK- EN PLEININRICHTING

<p>Grondspots in de grind- verharding</p>			<p>Hardhout met FSC- label voor de afwerking van het zitvlak bij de banken</p>		<p>◀ Luifel</p>	
<p>En spots verwerkt in het oppervlak van de zitbanken.</p>			<p>De zichtbare zijdes worden uitgewerkt in zichtbeton</p>			<p>◀ Markering parkings.</p>
			<p>Zitbanken</p>			
			<p>Boomroosters</p>			

Wat de keuze van het straatmeubilair betreft wordt zoveel mogelijk getracht dezelfde elementen te gebruiken die in het stadscentrum voorkomen.

NIEUWE GROENELEMENTEN

▲ Pachysandra terminalis (schaduwkruid)

◀ Alnus glutinosa (zwarte els)

▼ Sophora japonica (honingboom)

▲ Tilia cordata (linde)

◀ Fagus sylvatica (beuk)

▲ Phyllostachys aurea (bamboe)

▲ Corylus colurna (boomhazelaar)

Crocus tomassinianus (boerenkrokus)

HET LUIZENGEVECHT NIEUWE STIJL

SEGHERSPLEIN BY NIGHT

Architectuur, uitvoering en procescoördinatie

santermans+cielen architecten
Luk Santermans & Jochen Cielen
Erik Dewulf, Tina Sanders
Lange Koepoortstraat 49/2
2000 Antwerpen
tel 03/231 49 63
sc-a@pi.be

Bureau Bouwtechniek voor Architectuur
Kammenstraat 18
2000 Antwerpen
tel 03/231 53 95
fax 03/23 78 82
b.b@b-b.be

Landschapsarchitectuur

CTRL - Z
Thomas Janssens
Jozef Vervaenestraat 23
9050 Ledeborg-Gent
tel/fax 09/231 09 29
thomas.janssens@skynet.be